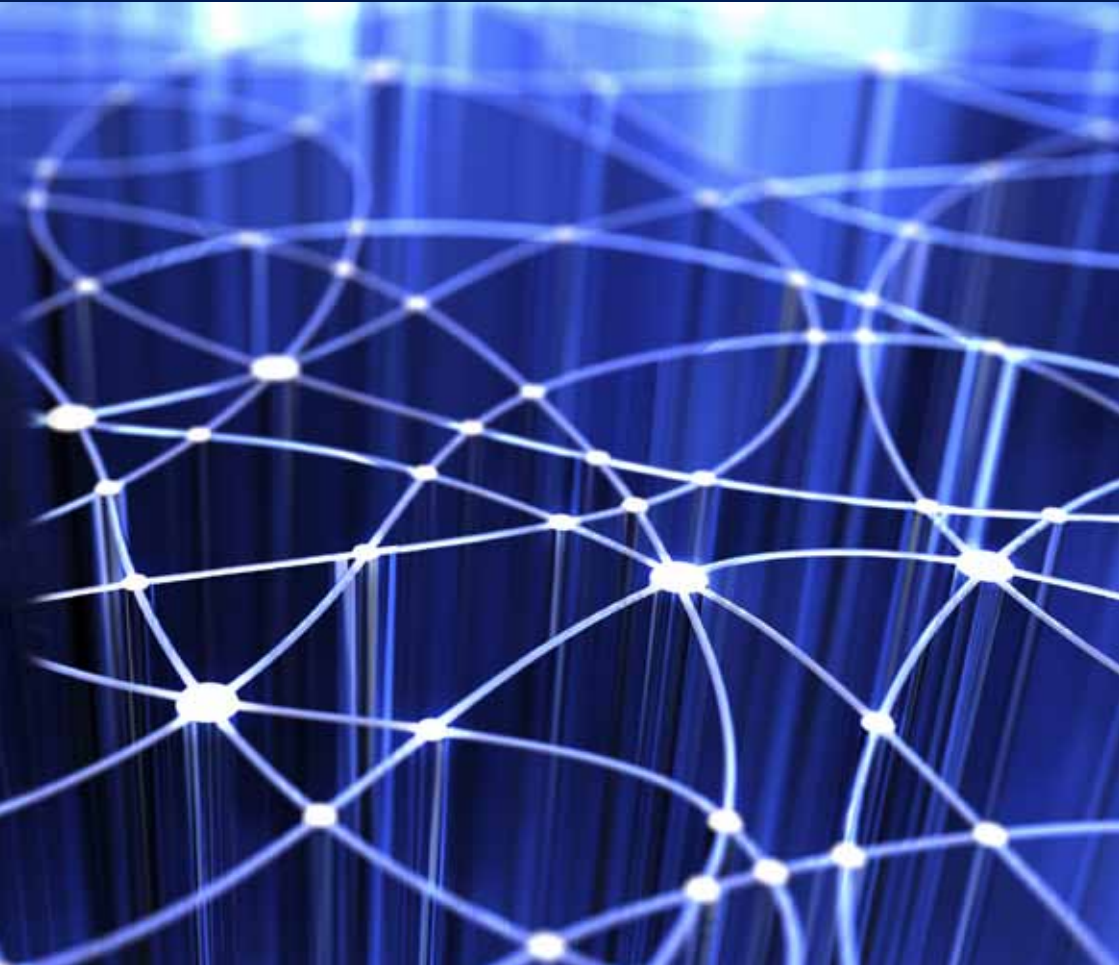

Tomi Lintonen, Sanna Rönkä, Elina Kotovirta ja Anne Konu

Huumeet Suomessa 2020 –ennakointitutkimus

HUUMEET SUOMESSA 2020
ENNAKOINTITUTKIMUS

HUUMEET SUOMESSA 2020 ENNAKOINTITUTKIMUS

Tomi Lintonen, Sanna Rönkä, Elina Kotovirta ja Anne Konu

Poliisiammattikorkeakoulu
Tampere, 2012

Tomi Lintonen, Sanna Rönkä, Elina Kotovirta ja Anne Konu:
HUUMEET SUOMESSA 2020 ENNAKOINTITUTKIMUS
Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 101

ISBN 978-951-815-228-9 (painettu)
ISBN 978-951-815-229-6 (pdf)
ISSN 1797-5743

Kannet: Mainocraft Oy
Taitto: Poliisiammattikorkeakoulu - Iina Sahramäki
Paino: Tampereen yliopistopaino Oy - Juvenes Print, Tampere 2012

TIIVISTELMÄ

Huumeet 2020 -hankkeessa pyrittiin ennakoimaan huumausainetilanteessa vuoteen 2020 mennessä tapahtuvia muutoksia. Tulevaisuuden tutkimus ja ennakointi ovat ainakin jossain määrin päällekkäisiä käsitteitä. Näistä ennakointi on vakiintunut käyttöön myöhemmin ja painottaa tekemisen käytännönläheisyyttä, sovellettavuutta ja aktiivisuutta siinä mielessä, että tulevaan pyritään valmistautumaan ja vaikuttamaan.

Menetelmänä käytettiin Delfoita ja hankkeen tavoite oli Policy-Delfoita mukaillen tuoda esiin asiantuntijoiden erimielisyyksiä siinä missä yksimielisyyttäkin. Huumeet 2020 hyödynsi Suomessa kehitettyä ”Real Time Delphi” -tyyppistä eDelfoi-verkkopalvelujärjestelmää. Ennakointitutkimuksen asiantuntijoina toimivat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa toimivan kansallisen huumeiseurantakeskuksen yhteistyöverkoston jäsenet. Kansallinen huumeiseurantakeskus on osa EU:n huumevirasto EMCDDA:n koordinoimaa Reitox-tietoverkostoa. Delfoi-kierroksia toteutettiin kolme vuosina 2009, 2010 ja 2011. Osallistumisaikaa oli kulloinkin kaksi viikkoa. Toiselle ja kolmannelle kierrokselle muotoiltiin uusia kysymyksiä myös aiemmilla kierroksilla asiantuntijoiden itsensä ehdottamien aiheiden pohjalta.

Asiantuntijoiden näkemysten mukaan on todennäköistä, että huumeiden käyttö yleistyy vuoteen 2020 mennessä erityisesti muuntohuumeiden, mutta myös kokaiinin, kannabiksen ja lääkkeiden päihdekäytön osalta. Ikääntymisen ei arvella vaikuttavan tähän kehitykseen hillitsevästi. Kannabiksen kotikasvatusta on vuonna 2020 todennäköisesti huomattavasti nykyistä yleisempää.

Huumausainemarkkinat ovat todennäköisesti vuonna 2020 enemmän järjestäytyneiden rikollisryhmien hallinnassa. Hintakehityksestä asiantuntijat olivat erimielisiä: puolet asiantuntijoista arveli hintojen laskevan ja puolet sitä vastoin nousevan.

Huumeiden käyttö ja hallussapito on edelleen todennäköisesti rangaistavaa. Poikkeuksena tästä nähtiin kannabiksen käyttö tai hallussapito omaa käyttöä varten, josta ei ehkä enää käytännössä rangaista vuonna 2020. Huumausainerikoksesta langetettu vapausrangaistus voidaan asiantuntijoiden arvioiden mukaan todennäköisesti suorittaa päihdehoitolaitoksessa.

Hoidon ja terveystieteiden osalta asiantuntijat pitivät todennäköisenä, että Suomessa ei koeta vaikeaa HIV-epidemiaa, mutta lääkkeiden huumeikäyttö lisää huumekuolemia. Huumausaineriippuvuuden osalta voimavarat keskitetään todennäköisesti lääkkeelliseen hoitoon. Alaikäiset käyttäjät voidaan todennäköisesti määrätä tahdonvastaiseen hoitoon. Huumehoidoista vuonna 2020 vastaavat pääosin kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut.

Asenteiden osalta asiantuntijoiden käsitykset huumausaineiden käytön hyväksynnän laajenemisesta jakautuivat puolesta ja vastaan. Epätodennäköisenä pidettiin kuitenkin sitä, että yhteiskunta suhtautuisi nykyistä selvästi kielteisemmin huumeiden käyttöön.

Ennakointitiedon luonnetta ja asianmukaisuutta voidaan kritisoida monellakin tavalla. Tieto ei tässä yhteydessä ole luonteeltaan samanlaista kuin tavanomainen menneisyyttä tai nykyistä tilannetta koskeva ”faktatieto”, vaan kyseessä on asiantuntemukseen perustuva arvio. Ennakointi osuu mitä todennäköisimmin harhaan, enemmän tai vähemmän. Eräs ennakoinnin keskeinen ominaisuus on se, että kiteytyneen tulevaisuusnäkemys pohjalta voidaan ryhtyä toimiin näköpiirissä olevan tulevaisuuden muuttamiseksi siltä osin, kuin sitä pidetään ei-toivottavana. Raportin lopussa esitetään toimintaehdotuksia epäsuotuisina pidettyjen kehityssuuntien kääntämiseksi.

ABSTRACT

The Drugs 2020 project aimed at forecasting changes in the drug situation in Finland by the year 2020. Future science and forecasting are at least partially overlapping concepts. The concept of forecasting has been established later and emphasises practicability and active participation. Based on foresight, measures to prepare for what is to come and act upon it can be devised.

The Delphi method was used and the project ideology came close to a Policy Delphi as it did not aim at 'forcing' consensus but freely accepted discordance as a collective expert view. Drugs 2020 utilised a 'Real Time Delphi' -type internet service called eDelphi. The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) coordinates a network of National focal points (NFPs) set up in the 27 EU Member States, Norway, the European Commission and in the candidate countries. The network is called Reitox, the European Information Network on Drugs and Drug Addiction, and the members of the national network in Finland were used as experts in the Delphi process. Three Delphi rounds were conducted from year 2009 to 2011. The discussion time was limited to two weeks each time. The second and third rounds included questions and issues formulated on ideas presented by the specialists during preceding rounds.

The specialist agreed on the view that drug use is likely to become more common in Finland by the year 2020. Marked growth was foreseen especially in the group of synthetic designer drugs, but also cocaine, cannabis and misuse of medicinal drugs were expected to increase. Population ageing is not likely to slow this process. Significant increase is also to be expected in growing cannabis at home.

The control of drug markets was expected to shift more into the hands of organized crime by the year 2020. No consensus was formed on how drug prices will develop in the time period: roughly half expect an increase, the other half a decrease.

Drug use and possession for own use is likely to remain punishable. However, the use and possession of cannabis may be treated less severely by the year 2020. The experts agreed that it may be possible to avoid incarceration for drug crimes by committing oneself to treatment in an intoxicant care institution.

In the area of care and health, the experts thought that Finland is not likely to experience a serious HIV epidemic by the year 2020. It is expected that the use of medicinal drugs as intoxicants will lead to increase in the number of drug deaths. In the case of addictions, it seems likely that resources will be directed more towards medicinal treatment. The experts foresee that

it may be possible to engage under-aged persons in care against their will. Strong consensus was formed on the main actor bearing the biggest load in drug user health care: it will most likely be the local municipal basic health services.

The experts did not see a strong trend in public attitudes towards drugs in the coming future. It was considered unlikely that the society would hold a considerably more negative stance on drugs by the year 2020.

Foresight information can be criticised from several angles of view. However, it must be remembered that information in this context cannot be judged using the principles applicable to historical or current situation facts. Foresight is based on expert knowledge, but information on the future will always prove to be more or less incorrect. Nonetheless, collective expert knowledge is likely to be the best available prediction that exists. The main value of this 'inaccurate' information is that it can be used to alter undesirable developments before they materialise – and thus cause the prediction to 'prove' wrong. The report presents options for action to divert undesirable but probable developments in the drug arena.

SISÄLLYS

<i>Tiivistelmä</i>	5
<i>Abstract</i>	7
1 Johdanto	11
1.1 Ennakointi ja Delfoi	11
1.2 Huuhausaineisiin liittyvien tulevaisuudennäkymien ennakointi	13
1.3 EMCDDA ja Reitox	17
2 Asiantuntijaverkosto ja menetelmä	18
3 Tulokset	20
3.1 Huumeiden käyttö ja käyttötavat	20
3.2 Huumemarkkinat	31
3.3 Huumekontrolli	35
3.4 Terveys, hoito ja hoitojärjestelmä	42
3.5 Asenteet	55
4 Yhteenveto ja pohdinta	58
4.1 Yhteenveto	58
4.2 Havainnot ja menetelmästä	61
4.3 Huumetilanteen kehitys, ei-toivotut todennäköiset kehityssuunnat ja niihin reagoiminen	62
<i>Kirjallisuus</i>	65

1 JOHDANTO

Suomen päihdetilanteesta julkaistaan vuosittain virallinen tilastojulkaisu ”Päihdetilastollinen vuosikirja”. Kirjasta saa varsin kattavan kuvan niin alkoholin kuin huumausaineidenkin käytöstä sekä niihin liittyvistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä mm. rikollisuudesta. Lisäksi Euroopan Unionin huumausaineseurantakeskuksen EMCDDA:n kansallinen koordinaattori kerää ja julkaisee Suomen huumausainetilannetta koskevan raportin vuosittain (Tanhua ym., 2011). Raportissa julkaistaan varsinaisen huumausainetilanteen lisäksi erikoisartikkeleita vuosittain vaihtuvilta painopistealueilta.

Nyt käsiteltävässä hankkeessa pyrittiin ennakoimaan huumausainetilanteessa vuoteen 2020 mennessä tapahtuvia muutoksia. Ennakoinnin tarve on tullut esiin etenkin strategisen suunnittelun näkökulmasta; julkinen hallinto on pitänyt tärkeänä varautua mahdollisiin tulevaisuuden uhkakuviin. Toisaalta asiantuntijaverkostoissa on koettu tarvetta tiiviimpään näkemysten vaihtoon. Ennakoinnin aihepiirin muodosti huumausainetilanne laajasti ymmärrettynä: yleisyys, markkinat, kontrolli, terveystieteet sekä asenteet.

Kaikki raportissa esiintyvät lainausten suomennokset ovat kirjoittajien.

1.1 Ennakointi ja Delfoi

Ennakoinnilla tarkoitetaan usein tulevaisuuden ”ennustamista”, mutta tutkimusmaailmassa sen nähdään liittyvän enemmänkin tulevaisuuden suunnitteluun. Aikajänne on luonnollisesti keskeinen: vain tulevaa voidaan ennakoita. Varsinaisesta ennakoinnista ei ole kyse, kun selvitetään tämänhetkistä tilannetta ja siitä tehdään tulevaa koskevia päätelmiä. Tässä hankkeessa ennakoinnin aikajänne oli keskipitkä, noin vuosikymmen.

Tulevaisuudentutkimus ja ennakointi ovat ainakin jossain määrin päällekkäisiä käsitteitä; näistä ennakointi on vakiintunut käyttöön myöhemmin ja painottaa tekemisen käytännönläheisyyttä, sovellettavuutta ja aktiivisuutta siinä mielessä, että tulevaan pyritään valmistautumaan ja vaikuttamaan. Ennakointi on sidoksissa aikaan, ihmisiin ja asiayhteyteen, ja jokainen ennakointiprosessi on siinä mielessä ainutkertainen eikä näin ollen toistettavissa. Myös prosessissa käytetyt menetelmät valitaan tilannekohtaisesti. Vakiintuneita menetelmiä ovat ainakin asiantuntijapaneelit mukaan lukien Delfoi, skenaariotyöskentely, SWOT-analyysi (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) ja pitkän ajan vedonlyönti. Ennakointihankkeilla on monesti tiedontarpeen tyydyttämisen lisäksi myös muita tavoitteita. Tässä raportoidun hankkeen eräs toivottu ”sivuvaikutus” oli kansallisen asiantuntijaverkoston vuorovaikutuksen lisääntyminen.

Linstone ja Turoff kuvaavat Delfoi-menetelmää (kansainvälisesti Delphi) seuraavasti:

”Delfoita voidaan luonnehtia ryhmäviestinnän jäsentämismenetelmäksi, jonka tarkoituksena on mahdollistaa yksilöiden tehokas osallistuminen monimutkaisen kysymyksen käsittelyyn.” (Linstone & Turoff, 2002a)

Nykyisenkaltaisen Delfoi-menetelmän ensimmäisenä sovellutuksena ja nimen alkuperänä tässä yhteydessä pidetään Yhdysvaltain armeijan Rand-yhtiöltä 1950-luvulla tilaamaa ydinsodan kohteiden valintaa koskevaa tutkimusta (Dalkey & Helmer, 1963). Nimityksen taustalla olivat tietyt hankkeen arvostelijat, jotka pyrkivät leimaamaan menetelmän jonkinlaiseksi shamanismiksi (Turoff & Hiltz, 1996). Ensimmäiset hankkeet osoittivat kuitenkin käyttökelpoisuutensa tulevaan varautumisessa, ja menetelmä otettiin käyttöön myös muualla julkishallinnossa, kaupassa ja teollisuudessa (Linstone & Turoff, 2002b). Vuonna 1970 Turoff esitteli ajatuksen, jota hän kutsui Policy Delphiksi. Siinä asiantuntijoiden vuorovaikutusprosessin tavoite oli aikaisemman yksimielisyyteen pyrkimisen sijaan tulevaisuutta koskevien käsitysten esilletuominen (Turoff, 1970). Nyt raportoitavan Delfoi-hankkeen tavoite oli Policy-Delphiä mukaillen tuoda esiin asiantuntijoiden erimielisyyksiä siinä missä yksimielisyyttäkin.

Delfoi-vuorovaikutusprosessin tarkoituksena on tuottaa jonkinasteinen jaettu käsitys tarkastelun kohteena olevasta kysymyksestä lähtien liikkeelle asiantuntijoiden ennakkotiedoista ja -ymmärryksestä (Scheele, 2002). Jaettu käsitys voi laajan yksimielisyyden lisäksi olla myös käsitysten hajoaminen vastakkaisiin näkemyksiin. Delfoin tuottamien tulosten ”totuuspuhtautuden” katsotaan lisääntyvän kun siihen osallistuvien asiantuntijoiden määrä kasvaa (Mitroff & Toroff, 2002). Huumeet 2020 -hankkeen alusta alkaen oli selvää, että asiantuntijoiden ydinjoukko koostuisi Suomen Reitox-verkoston (verkostosta tuonnempana) noin neljästäkymmenestä jäsenestä. Asiantuntijajoukon laajentamista muihin aihealueen asiantuntijoihin harkittiin, mutta jätettiin lopulta mahdollisen jatkovaiheen kehityskohteeksi.

Tietotekniikka toi etenkin 1990-luvulla uusia mahdollisuuksia kehittää menetelmän vuorovaikutuksellista luonnetta edelleen (Turoff & Hintz, 1996). Käytännön Delfoi-hankkeissa oli monesti jäänyt vähälle ymmärrykselle prosessin asynkroninen luonne, jossa asiantuntijat voivat rauhassa omassa aikataulussaan osallistua näkemysten vaihtoon. Tietotekniikan käytön avulla tämä ajasta ja paikasta riippumattomuus tuli entistä ilmeisemmäksi. Perinteisesti käytettiin kolmea ”tiedonkeruuvaihetta”, joiden välillä saatua tietoa

analysoitiin ja jalostettiin, sekä esitettiin jatkokeskustelun pohjaksi prosessiin osallistuville. Tietotekniikkaa hyödyntävässä Delfoissa prosessin tiedontuotannon ja analyysin vuorovaikutus on mahdollista ulottaa ”kyselykierrosten” sisään (Turoff & Hintz, 1996) – menetelmän laajennusta on myös kuvattu käsitteellä ”Real Time Delphi” (Gordon & Pease, 2006). Delfoi-hankkeen kannalta tietotekniikan käytöstä katsottiin olevan etuina vuorovaikutuksen reaaliaikaistumisen lisäksi mm. osallistumisen vaivattomuus ja tulosten käsittelyn helpottuminen. Tässä raportissa esiteltävä Huumeet 2020 -hanke hyödynsi Suomessa kehitettyä eDelfoi-verkkojärjestelmää¹.

1.2 Huumausaineisiin liittyvien tulevaisuudennäkymien ennakointi

Pyrkimyksiä huumausaineisiin liittyvien kysymysten ennakointiin on maailmalla vähän. Tyypillisesti ennakointi liitetään pohdinnoiksi nykytilannetta ja lähimenneisyyttä arvioivissa selvityksissä ja tutkimuksissa. Kauemmas tähyävistä hankkeista merkittävin lienee Yhdistyneen kuningaskunnan hallinnon Drugs Futures 2025, josta jäljempänä.

Tuoreessa Ruotsin huumausainetilannetta koskevassa laajassa raportissa aihepiiriä tutkittiin myös tulevaisuusperspektiivistä (Svensson, 2011). Kulu-neita vuosikymmeniä koskevien trendien tarkastelun ja niihin pohjautuvan ennakoinnin lisäksi tutkija lähetti kyselyn huumeetulevaisuudesta tunnistamilleen kolmellekymmenelle asiantuntijalle, joista 21 vastasi. Asiantuntijoiden vastauksiin viitataan raportissa heidän oikeilla nimillään.

Ruotsalaisen raportin keskeinen kiinnostuksen kohde ja päätulos koskee huumausaineiden käytön yleisyyttä vuonna 2020. Käytön ennakoitiin kasvavan seuraavista syistä: väestö kasvaa, huumeidenkäyttöikään kasvavat nuoret käyttävät aineita useammin kuin vanhukset, nuorisotyöttömyyden kasvu lisää potentiaalisten käyttäjien määrää, tasa-arvokehitys kasvattaa naiskäyttäjien määrää, huumeiden maahantuonti helpottuu, muuttovirrat tuovat Ruotsiin kansainvälisiä vaikutteita. On todennäköistä, että käytön lisääntyessä myös haitat lisääntyvät. Asiantuntijat esittivät vastauksissaan yksityiskohtaisempia ennakointoja tulevasta kehityksestä, niistä seuraavassa joitain poimintoja.

Lääkeaineiden päihdekäytön ennakoitiin olevan selkeä kasvuarvo, mm. hankinnan helppouden ja aineiden laillisuuden johdosta. Huumeidenkäyttöpuvuuden ennakoitiin yleistyvän. Samoin muuntohuumeiden ja kannabiksen käytön lisääntymistä pidettiin todennäköisenä. Heroiinin suhteen tilanteen odotettiin pysyvän ennallaan. Nuorison huumeiden käytön ennakoitiin

¹ <http://www.edelfoi.fi>

kasvavan monestakin syystä. Keskeisenä pidettiin nuorten kasvavaa syrjäytymistä, sekä kantaväestön että maahanmuuttajien keskuudessa.

Huumausaineiden laillistamisen osalta asiantuntijat eivät ennakoineet merkittäviä muutoksia, joskin he totesivat Tanskan lievempien kontrollitoimien heijastuvan vääjäämättä Ruotsiin. Lisäksi muistutettiin, että monet yleistyvistä huumeista ovat lähtökohtaisesti laillisia lääkkeitä (esim. ADHD- ja heroiinikorvaushoitolääkkeet).

Huumehoitopalveluiden haasteina nähtiin mm. sekakäytön yleisyys; lääkkeelliset hoidot ovat usein ”täsmähoitoja” tiettyyn aineriippuvuuteen. Asiantuntijat pelkäsivät lääkkeellisten hoitojen kasvavan psykososiaalisten hoitojen kustannuksella. Julkisten talouksien vaikeuksien ennakoitiin vähentävän rahallisia panostuksia huumausaineiden käyttäjien hoitoon. Huumausainehoitoja toteuttavat asiantuntijat näkivät myös valitettavaa kasvua hallinnollisissa tehtävissä; työpanoksen katsottiin olevan vääjäämättä pois itse hoidosta.

Kaikkiaan ruotsalaisasiantuntijoiden vastauksista sai kuvan, jonka mukaan nyt käsillä olevista uhkakuvista kasvaa tulevaisuudessa suurempia; perspektiivi tuntui monesti olevan lähitulevassa.

Yhdistyneen kuningaskunnan hallinto aloitti vuonna 1993 Technology Foresight Programmen, jota toteuttaa nykyisin Department for Business, Innovation & Skills². Ennakointitoiminta muutti muotoaan hanke pohjaiseksi vuonna 2002. Huumausaineita käsittelevä hanke Brain Science, Addiction and Drugs³ käynnistettiin vuonna 2005 ja sen tavoitteena oli ennakoita riippuvuuksien, huumausaineiden käytön ja -hoitojen kehittymistä ja seurauksia:

Miten voimme hallita psykoaktiivisten aineiden käyttöä tulevaisuudessa yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan parhaaksi?⁴

Hankeen aikaperspektiivi määriteltiin noin kahdeksikymmeneksi vuodeksi, ja se nimettiin Drugs Futures 2025:ksi. Hankkeen ensisijaiset tiedeasiantuntijat olivat David Nutt, Trevor Robbins ja Gerry Stimson, mutta tutkimusyhteenvetojen tekemiseen ja asiantuntijapaneeliin osallistui lukuisa määrä alan britannialaisia asiantuntijoita. Menetelminä käytettiin kirjallisuuskatsauksia, skenaariotyöskentelyä, työpajoja ja mallintamista. Hankkeen keskeisinä löydöksinä listattiin seuraavat kehityssuunnat⁵:

2 <http://www.bis.gov.uk/foresight>

3 <http://www.bis.gov.uk/foresight/our-work/projects/published-projects/brain-science>

4 <http://www.bis.gov.uk/assets/bispartners/foresight/docs/brain-science/bsad-review.pdf>

5 <http://www.bis.gov.uk/assets/bispartners/foresight/docs/brain-science/dti-overview.pdf>

Mielenterveyden hoitoon on kehitteillä uusia lähestymistapoja (ennaltaehkäisevät hoidot, farmakogenetiikka, aivojen itsekorjautuvuus).

Riippuvuuden ymmärryksessä on nähtävissä merkittävää kehitystä joka johtaa myös hoitojen kehittymiseen (mm. poisoppiminen, rokotteet).

Viihdekäyttöön kehitetään uudentyyppisiä psykoaktiivisia aineita (riippuvuuspotentiaalia ja sivuvaikutuksia vähennetään).

Aivojen suorituskykyä voidaan parantaa uusilla psykoaktiivisilla aineilla (mm. narkolepsialääkkeillä).

Päättäjille suunnattu yhteenveto antaa myös joitain viitteitä siitä, minkälaisen vaihtoehtojen välillä tulevaisuutta koskevia päätöksiä on tehtävä. Yhteenvedoissa ja pohdinnoissa korostuu *mahdollisuuksien* näkökulma; huumetulevaisuuden merkitys nähdään paljolti innovaatioiden ja liiketoimintamahdollisuuksien näkökulmasta, haasteita kuitenkin täysin unohtamatta. McKeganey ja kumppanit (2005) listasivat nähtävissä olevia kielteisiä kehityspiirteitä seuraavasti:

Huumekuolemat lisääntyvät.

Tartuntataudit, kuten HIV ja hepatiitti lisääntyvät.

Huumeperheissä kasvavien lasten määrä lisääntyy.

Taloudelliset ja sosiaaliset kustannukset kasvavat.

Huumausainerikollisuus yleistyy.

Huumeiden käytön näkyvyys julkisissa tiloissa lisääntyy.

Laiton ja laillinen talous kasvavat nykyistä enemmän yhteen.

Huumekaupassa toimivien poliittinen vaikutusvalta lisääntyy.

Ongelmien kasvu edellyttää uudistettua huume politiikkaa.

Ulkosuhteet maihin joissa huumausaineita valmistetaan, muuttuvat.

Suomessa ennakointia on käytetty osana huumausainehjelmatyön vaikutusten arviointia. Huumetilanteen kehityksen ennakointia tehtiin erityisesti vuosituhaten alussa, kun nopeasti huononeva huumetilanne vaati pohtimaan valittavien toimenpiteiden vaikutuksia. Periaatepäätös huumausainepoliittisesta toimenpideohjelmasta vuosille 2004–2007 sisälsi tutkijoiden tekemän skenaarioarvion, jossa huumetilanteen kehitystä pyrittiin ennakoimaan kolmen skenaarion avulla: huumausainetilanteen a) vaikeutuminen, b) säilyminen ennallaan ja c) helpottuminen. Arvion taustalla oli tarve saada numeerinen arvio huumausainetilanteesta ja tietää, millaiset kehitysnäkymät olisivat tutkimustiedon valossa mahdollisia tai realistisia. (Valtioneuvoston periaatepäätös, 2004)

Eri skenaarioiden toteutumisen ehtoja jäsennettiin skenaarioarviossa huumausaineiden käytön esiintyvyyden ja ilmaantuvuuden sekä viiden huumeisiin liittyvän haitan tasoa kuvaavan määrällisen arvion (sairaalahoitajaksot, huumerikokset, törkeät huumerikokset, huumekuolemat, HIV-tartunnat) avulla. Arvion lopuksi oli listattu tekijät, jotka tukevat kunkin skenaarion toteutumista sekä julkiset toimet, joilla skenaarion toteutumiseen voisi vaikuttaa. Vaikuttavat julkiset toimet kuvattiin skenaarioarviossa hyvin yleisellä tasolla (esimerkiksi ”preveniivinen työ toimii/ei toimi”, ”tarjonnan tyrehtyttäminen ei onnistu/onnistuu” tai ”pula hoitopaikoista/hoito auttaa”) eikä niitä kytketty sen suoremmin itse periaatepäätöksessä esitettyihin toimenpiteisiin. (Valtioneuvoston periaatepäätös, 2004)

Käsillä olevassa raportissa esitellyn hankkeen lähtökohdat ja menetelmät olivat varsin toisenlaiset kuin edellä lyhyesti esiteltyjen ennakointiraporttien. Ruotsalaisraportin voidaan yksinkertaistaen katsoa pyrkineen jatkamaan lähihistorian kehitystä lähitulevaisuuteen. Brittihanke taas katsoi kauas, jotta yhteys nykyhetkeen voitiin irrottaa ja päästää luovuus kukkimaan. Hanke eroaa myös Suomessa vuonna 2004 toteutetusta skenaariotyöstä. Tässä raportissa kuvatun hankkeen aikaperspektiiviksi valittiin noin kymmenen vuotta. Tarkoituksena oli yhtäältä irrottautua lähitulevaa koskevista näkökulmista, toisaalta hillitä villeimpien skenaarioiden pohtimista. Vuoden 2020 tilanteen juuret ovat ehkä jo nähtävissä, mutta esimerkiksi huumausainepoliittikan kehitystä ei voida vielä lukea hallitusohjelmasta.

1.3 EMCDDA ja Reitox

Euroopan Unionin huumausaineseurantakeskus EMCDDA⁶ koordinoi kansallisten seurantakeskusten verkostoa, European Information Network on Drugs and Drug Addiction:ia, joka tunnetaan paremmin lyhenteellä Reitox. Verkoston avulla kerätään ja jaetaan tietoa huumetilanteesta Euroopassa, ja sen piiriin kuuluu huumeisiin erikoistuneita seurantakeskuksia EU:n jäsenvaltioista, hakijamaista, Norjasta sekä Euroopan komissiosta.

Suomen kansallinen huumausaineseurantakeskus on perustettu vuonna 1995. Se kerää ja analysoi tietoa huumetilanteesta ja huumeepolitiikoista sekä levittää uusinta tietoa sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Verkoston keskeistä toimintaa ovat vuosittain ilmestyvä Huumetilanne Suomessa –raportti, uusien psykoaktiivisten aineiden varoitusjärjestelmä (Early Warning System), huumausaineiden kysynnän vähentämishankkeiden tietojärjestelmä (EDDRA) sekä tiedonkeruu EMCDDA:n avainindikaattorien (käytön yleisyys, ongelmakäyttö, tartuntataudit, kuolemat ja huumehoito) avulla ja indikaattorien kehittämistyö.

Suomen Reitox-asiantuntijaverkostoon kuuluu noin neljäkymmentä asiantuntijaa mm. seuraavista organisaatioista: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastokeskus, Helsingin yliopiston Hjelt-instituutti, A-klinikkasäätiö, oikeusministeriö, tulli, keskusrikospoliisi, sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsingin kaupunki, Helsingin Diakonissalaitos, Nordisk Välfärdscenter, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus sekä Suomen sosiaali ja terveys ry (tutkimusprosessin aikana Terveyden edistämisen keskus).

6 www.emcdda.europa.eu

2 ASiantuntijaverkosto ja menetelmä

Ennakointitutkimus toteutettiin Delfoi-menetelmällä sähköisesti internetissä ja asiantuntijoina toimivat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa toimivan kansallisen huume seurantakeskuksen yhteistyöverkoston jäsenet. Kansallinen huume seurantakeskus on osa EU:n huumevirasto EMCDDA:n koordinoimaa Reitox-tietoverkosta. Delfoi-kierroksia toteutettiin kolme ja niiden kesto oli kulloinkin kaksi viikkoa. Kierroksen aikana jo kertyneet vastaukset olivat osallistujien nähtävissä. Ensimmäiselle kierrokselle kysymykset laadittiin Reitox-verkoston koordinaattoreiden Sanna Rönkän ja Ari Virtasen sekä tutkijoiden Tomi Lintosen ja Anne Konun yhteistyönä. Toiselle ja kolmannelle kierrokselle muotoiltiin uusia kysymyksiä em. tiimissä sekä tutkijoiden omien ideoiden että varsinkin asiantuntijoiden itsensä aiemmilla kierroksilla ehdottamien aiheiden pohjalta. Kolmannella kierroksella työhön osallistui lisäksi erikoissuunnittelija Elina Kotovirta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta. Myöhemmillä kierroksilla esitettiin myös osin uudelleen jo aiemmin esillä olleita väitteitä joko sellaisenaan tai kokemusten perusteella muunnettuina. Yleisyyttä mittaavissa kysymyksissä asteikkoa tihennettiin ensimmäisen kierroksen kokemusten perusteella ja samalla pyrittiin selkeämpään sanamuotoon sekä kysymyksissä että vastausvaihtoehdoissa.

Tutkimuksen teemana olivat Huumeet 2020 eli käsiteltävien kysymysten tarkoituksena oli koota yhteen asiantuntijoiden näkemyksiä siitä, miltä huume tilanne ja siihen liittyvät kysymykset näyttävät noin kymmenen vuoden kuluttua. Lomake oli jokaisella kierroksella hyvin lyhyt, 15 kysymystä, ja vastaamisen saattoi keskeyttää milloin tahansa ja jatkaa myöhemmin. Jokaiseen arvioitavaan kysymykseen oli mahdollista kirjoittaa vapaasti kommentteja ja perusteluita. Paneeliin osallistuvat saivat heti vastattuaan käyttöönsä senhetkiset tulokset ja omia vastauksia oli mahdollista muuttaa tulosten pohdinnan jälkeen. Omien vastausten muuttaminen ja tulosten katselu oli mahdollista koko paneelikierroksen ajan.

Kutsu paneeliin lähetettiin Reitox-postituslistalle. Paneeliin osallistuttiin nimettömästi, siihen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja paneelista saattoi erota milloin tahansa. Käyttäjätiedot olivat yksinomaan Delfoi-palvelun⁷ teknisen tuottajan Otavan Opiston hallussa eikä niitä luovutettu tutkijoille. Paneeliin rekisteröidyttiin jollain sähköpostiosoitteella, joko omalla tai pelkästään tätä tarkoitusta varten luodulla väliaikaisella sähköpostilla. Näin toimittiin, jotta vastaajien pysyminen nimettöminä olisi mahdollisimman luotettavaa.

Ensimmäinen kyselykierros toteutettiin lokakuussa 2009. Verkostossa [oli aloitushetkellä](#) 43 asiantuntijaa, joista yhdeksäntoista otti kantaa esitettyi-

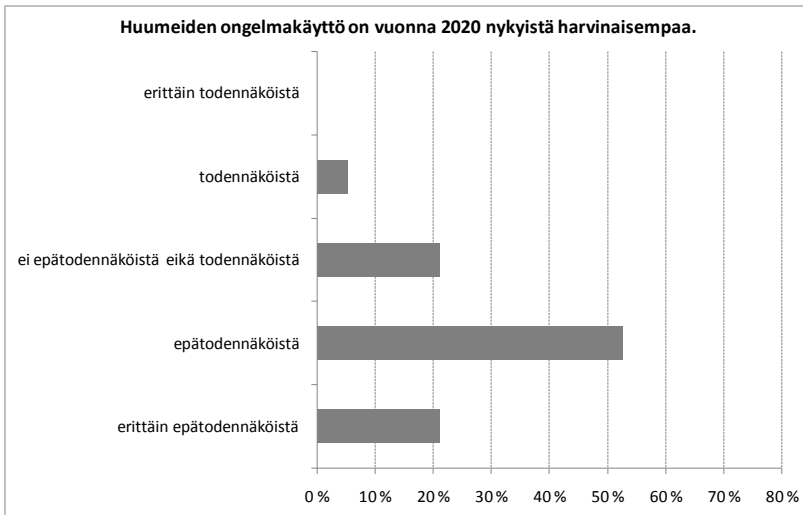
7 www.edelfoi.fi

hin väitteisiin. Toinen kierros toteutettiin huhtikuussa 2010, ja kutsussa vastaajaverkostolle esiteltiin ensimmäisen kierroksen tulokset. Paneeliin osallistui tällöin aktiivisesti 18 asiantuntijaa. Toisen kierroksen tulokset esiteltiin Reitox-verkoston vuosikokouksessa kesäkuussa 2010, jossa keskusteltiin asiantuntijoiden kiinnostuksesta jatkaa prosessia. Kolmas kierros toteutettiin lopulta huhti-toukokuussa 2011; siihen osallistui yhdeksän asiantuntijaa. Joitain väitteitä jalostettiin aiempien vastausten perusteella seuraavalle kierrokselle ja osa esitettiin sellaisenaan uudelleen, jotta asiantuntijat esittäisivät enemmän perusteluita kannoilleen.

3 TULOKSET

Asiantuntijoiden näkemykset esitetyistä väitteistä on ryhmitelty viiteen aihealueeseen: ”Huumeiden käyttö ja käyttötavat”, ”Huumemarkkinat”, ”Huumekontrolli”, ”Terveys, hoito ja hoitojärjestelmä” sekä ”Asenteet”. Kunkin alaotsikon alle on koottu kaikilla delfoi-kierroksilla esitetyt väitteet. Samaa aihetta kartoittavat väitteet esitetään ja kommentoidaan yhdessä. Väitteiden numeroinnissa (esim. 1.8) ensimmäinen numero viittaa kierroksen järjestysnumeroon, toinen väitteen järjestysnumeroon ko. kierroksella.

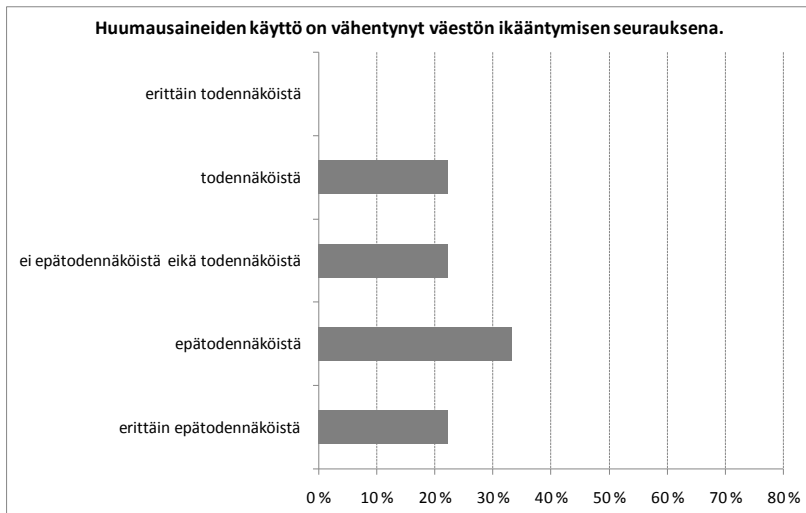
3.1 Huumeiden käyttö ja käyttötavat

Väite 1.8 ”Huumeiden ongelmakäyttö on vuonna 2020 nykyistä harvinaisempaa.”

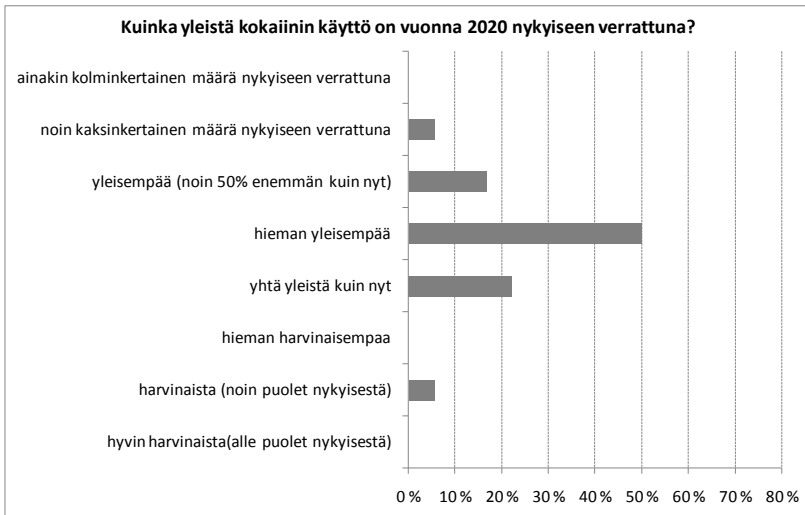
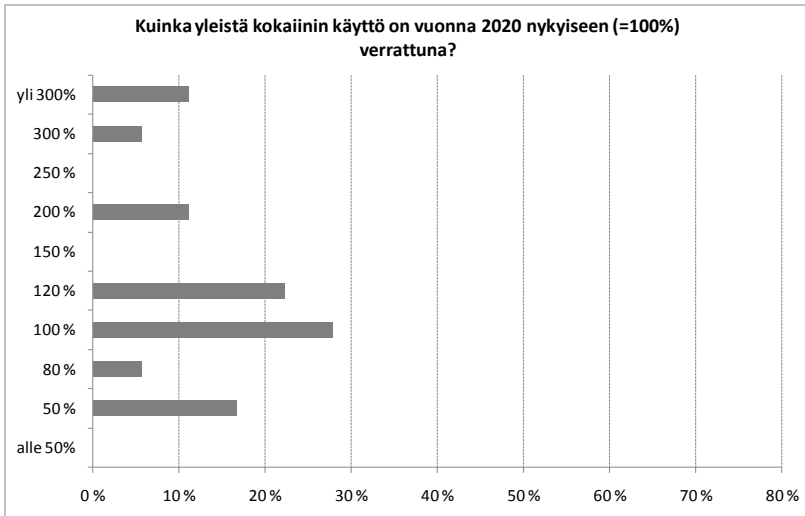
Useampi kuin kaksi asiantuntijaa kolmesta piti huumeiden ongelmakäytön vähenemistä vuoteen 2020 mennessä epätodennäköisenä, viidennes jopa erittäin epätodennäköisenä. Perusteluissa tuli esiin se, että niin kutsutun viihdekäytön lisääntyessä myös ongelmakäyttö tulee lisääntymään – tämä on nähty alkoholin kohdalla. Lisäksi nyt 30-40 -vuotiaat ongelmakäyttäjät tuskin pääsevät eroon ongelmastaan ja nuoremmista ikäluokista tulee ongelmakäyttä-

jiä koko ajan lisää. Minkäänlaista tasapainotilannetta tuskin on vielä odotettavissa, sillä vanhimmissa ikäluokissa ongelmakäyttäjää on varsin vähän. Vastauksissa huomautettiin myös, että maan eri osissa saattaa olla hyvinkin erilaisia kehityssuuntia, mm. ikärakenteen ja muuttoliikkeen seurauksina.

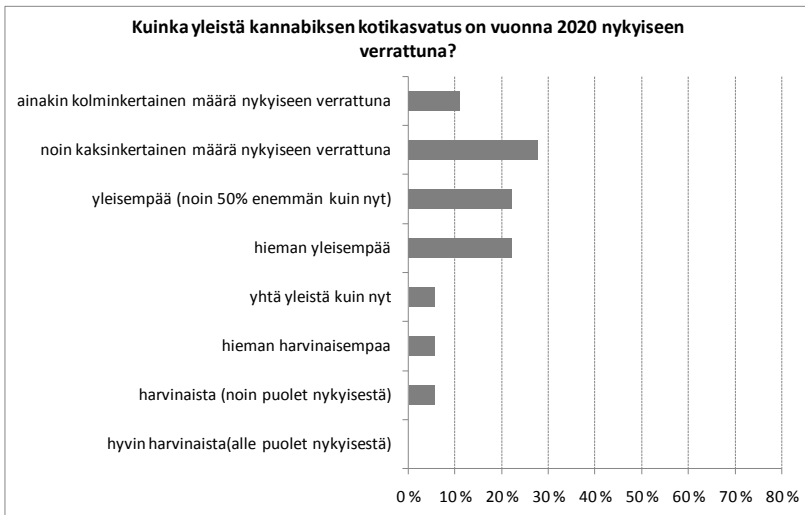
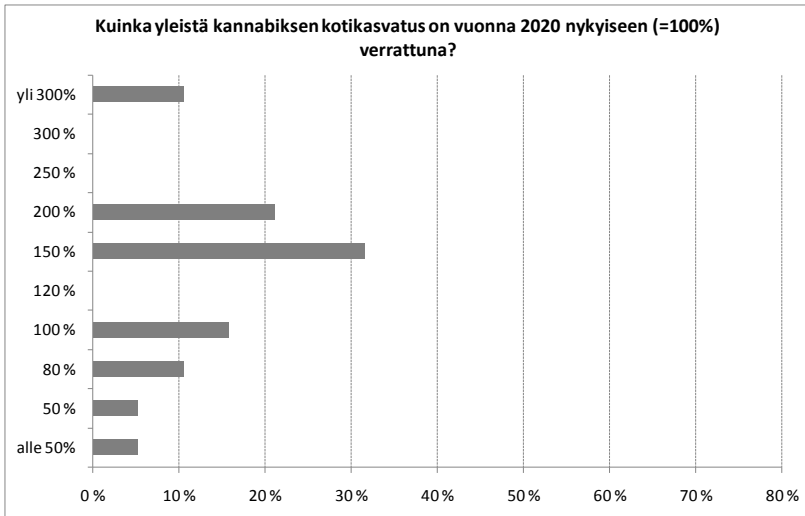
Väite 3.14 ”Huumeiden käyttö on vähentynyt väestön ikääntymisen seurauksena.”

Yli puolet vastaajista piti käytön vähentymistä ikääntymisen seurauksena epätodennäköisenä tai erittäin epätodennäköisenä. Nuoria käyttäjiä ajateltiin tulevan koko ajan lisää, enemmän kuin ikääntymisen seurauksena vähenee; ainakin mikäli huumeiden käyttöä ehkäisevää toimintaa ja hoitoa ei olennaisesti tehosteta.

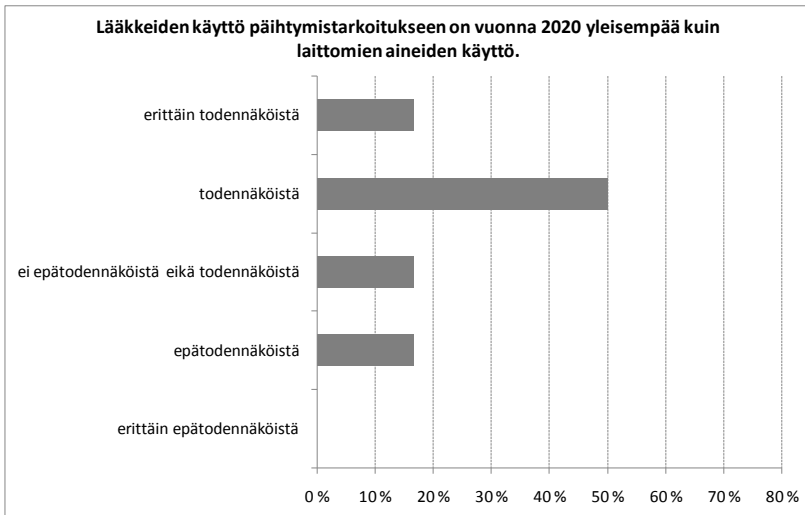
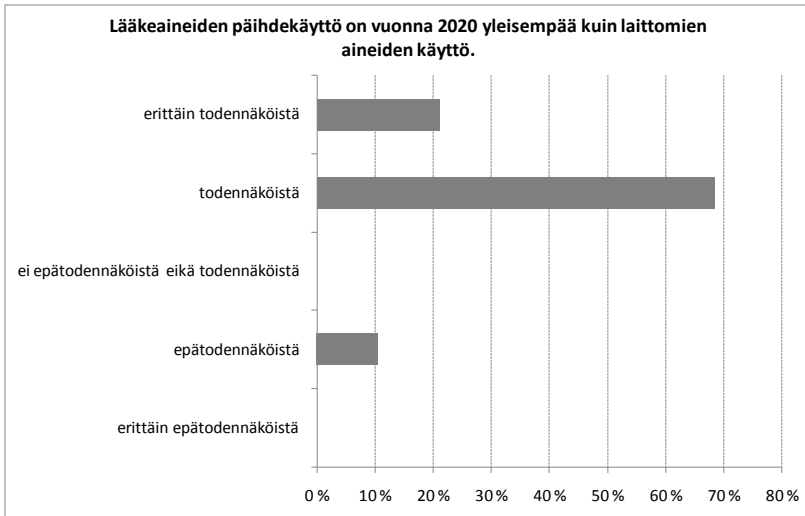
Arviot 1.4 ”Kuinka yleistä kokaiinin käyttö on vuonna 2020 nykyiseen (=100%) verrattuna?” ja **2.6** ”Kuinka yleistä kokaiinin käyttö on vuonna 2020 nykyiseen verrattuna?”

Ensimmäisellä kysymyskerralla yli puolet ja toisella kaksi kolmasosaa asi-
antuntijoista piti kokaiinin käytön lisääntymistä todennäköisenä; yleisimmin
ajateltiin käytön olevan vuonna 2020 hieman nykyistä yleisempää. Näkemyk-
siä kokaiinin käytön vähäisestä kasvupotentiaalista perusteltiin kokemuksilla
amfetamiinin vahvasta käyttökulttuurista Suomessa. Myös kontrollitoimien
arveltiin hidastavan suomalaisittain uuden huumeen yleistymistä. Toisaalta
huomautettiin kokaiinin käytön olevan huomattavasti yleisempää monessa
muussa Euroopan maassa, joten paineita kasvulle Suomessakin varmasti tu-
lee olemaan. Hintaa pidettiin keskeisenä tekijänä aineen käytön leviämislle:
mikäli hinta pysyy mm. kontrollitoimien ansiosta korkeana, käyttö tuskin le-
viää ”kansan syviin riveihin”. Toisaalta aineellisen elintason arveltiin vielä
nousevan ja sen mukana ”statushuumeen” markkinoiden kasvavan. Ei tosin
ole sanottua, että kokaiini on jatkossa ”trendikäs” huume, muuntohuumeiden
käyttö on jo nyt kasvanut ja saattaa hyvinkin viedä kokaiinin kasvupotenti-
aalin.

Arviot 1.1 ”Kuinka yleistä kannabiksen kotikasvatus on vuonna 2020 nykyiseen (= 100%) verrattuna?” ja **2.4** ”Kuinka yleistä kannabiksen kotikasvatus on vuonna 2020 nykyiseen verrattuna?”

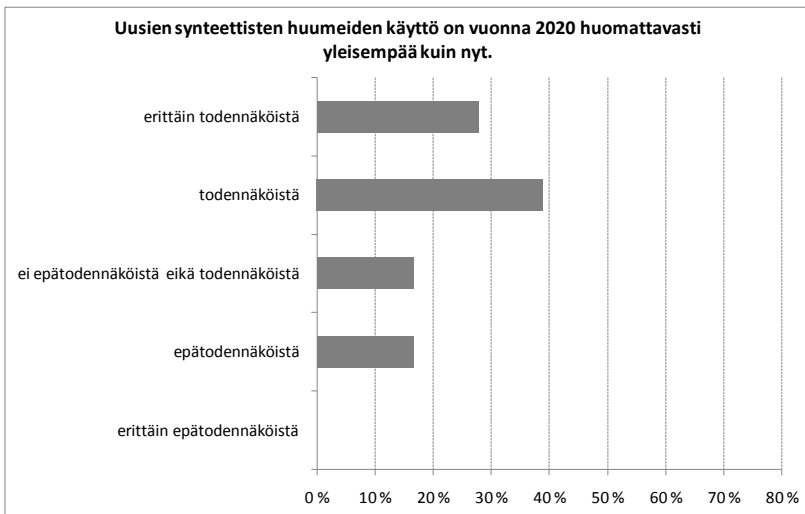
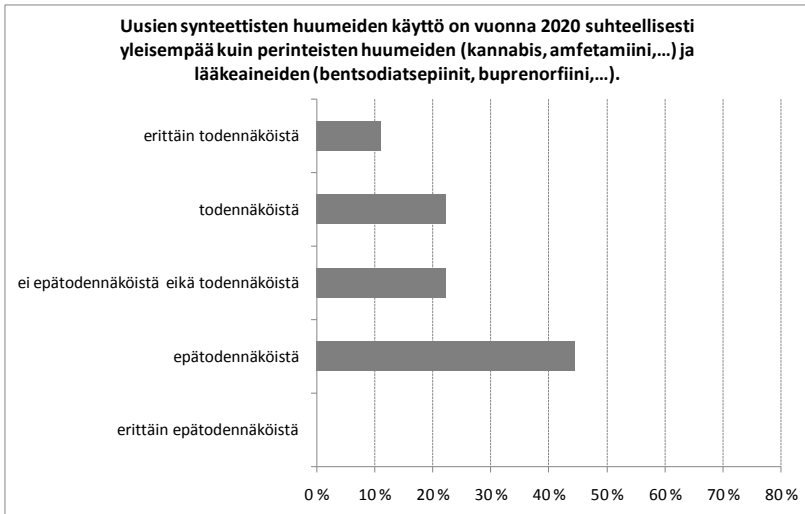
Kannabiksen osalta asiantuntijoilta tiedusteltiin arviota kotikasvatuksen yleisyydestä vuonna 2020 kahteen eri otteeseen. Molemmilla vastauskerroilla valtaosa asiantuntijoista piti kotikasvatuksen jonkinasteista lisääntymistä todennäköisenä, toisella kyselykerralla jopa useampi kuin neljä viidestä oli tällä kannalla. Toisin kuin kokaiinin kohdalla, monet asiantuntijat pitivät todennäköisenä hyvinkin huomattavaa kotikasvatuksen yleistymistä. Kotikasvatuksen vähenemistä ei pidetty todennäköisenä; toisella kyselykerralla alle kymmenen prosenttia vastaajista arveli kotikasvatuksen olevan ilmiö, joka muotivirtausten tai kontrollitoimien vaikutuksesta heikkenee. Kasvulle esitettiin perusteluina mm. sitä, että kasvattajat ovat pääosin nuoria aikuisia, jotka tuskin suurin joukoin luopuvat ”harrastuksestaan”; lisäksi uusia nuoria aikuisia aloittaa kasvatuksen. Kotikasvatuksen etuna on itsenäisyys rikollisista huumemarkkinoista – tämä todennäköisesti motivoi monia kannabiksen käyttäjiä omaan kasvatukseen. Kiinnijäämisriskin ajateltiin myös pysyvän vähäisenä kotikasvatuksessa. Omaan käyttöön kasvattamisen lisäksi vastaajien arvioissa nähtiin myös mahdollisuus laajamittaisemman, kaupallisen kannabiskasvatuksen yleistymiseen Suomessa.

Väitteet 1.6 ”Lääkeaineiden päihdekäyttö on vuonna 2020 yleisempää kuin laittomien aineiden käyttö.” ja **2.8** ”Lääkkeiden käyttö päihtymistarkoitukseen on vuonna 2020 yleisempää kuin laittomien aineiden käyttö.”

Valtaosa asiantuntijoista piti lääkeaineiden päihdekäytön yleistymistä todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä; ”lääkemääräyksellä saa nappeja kuin karkkeja”. Lääkkeiden päihdekäytön kynnystä pidettiin matalampana kuin laittomien huumeiden, ja asenteellisten esteiden olevan murenemassa. Uusia lääkeaineita, joilla on potentiaalia päihdekäyttöön, tulee markkinoille jatkuvasti. Vapaa liikkuvuus EU:ssa mahdollistaa lääkkeiden vapaamman kulun ja saamisen ulkomailta Suomeen. Laillisilla lääkkeillä on päihdekäytössä monia etuja laittomiin huumausaineisiin verrattuna, mm. aineiden puhtaus sekä helpompi saatavuus. Lääkeaineita käytetään monesti myös laittomien huumausaineiden rinnalla, mm. stimulanttien käyttöä ”jäähdyteltäessä”. Toisaalta eräs vastaaja arveli kannabiksen olevan jatkossa lääkkeitä yleisempi päihitykseen käytetty aine; toinen asiantuntija huomautti jo nyt lääkkeiden päihdekäytön olevan kansainvälisesti lähellä laittomien huumausaineiden käytön yleisyyttä. Lääkäreiden lisääntyneen tietoisuuden arveltiin voivan hillitä kasvua.

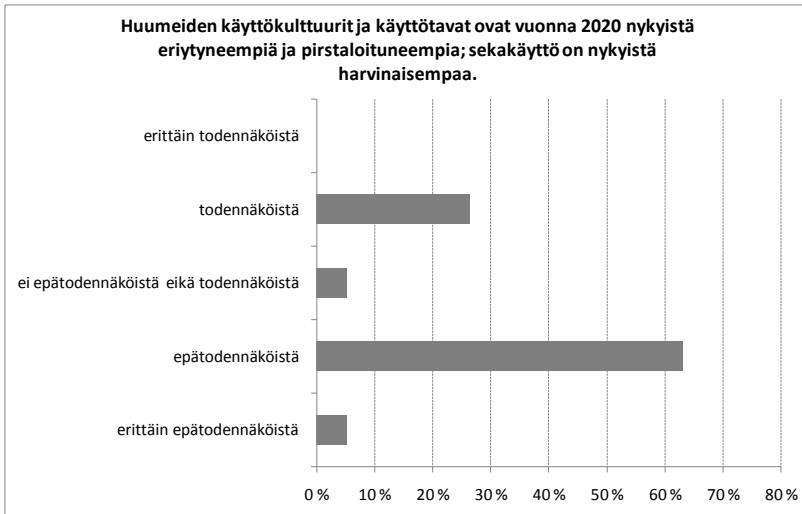
Vastaajien enemmistö piti lääkeaineiden päihdekäytön lisääntymistä epätoivottavana ilmiönä; lääkkeellä ja päihteellä tulisi lähtökohtaisesti olla eri funktio. Päihdekäytön lisääntyessä terveydenhuollon on jatkossa suhtauduttava aiempaa tarkemmin ja jopa epäluuloisesti sellaisten lääkkeiden määräämiseen, joilla on päihdekäyttöpotentiaalia. Lääkkeiden käytön hyödyt voivat muuttua merkittäviksi haitoiksi, jos hoitona aloitettu lääkkeiden käyttö muuttuu päihdekäytöksi. Lääkeriippuvuudesta irtautumista pidettiin vähintään yhtä vaikeana kuin muista päihteistä. Monet asiantuntijat näkivät kehityksessä sekä myönteisiä (mm. jotkut riskit ja haitat vähenisivät) että kielteisiä (mm. päihitykset lisääntyisivät) piirteitä. Vastauksissa tulivat esiin myös mahdolliset eturistiriidat lääketieteellisuuden kanssa.

Väitteet 1.7 ”Uusien synteettisten huumeiden käyttö on vuonna 2020 suhteellisesti yleisempää kuin perinteisten huumeiden (kannabis, amfetamiini,) ja lääkeaineiden (bentsodiatsepiinit, buprenorfiini,).” ja **2.10** ”Uusien synteettisten huumeiden käyttö on vuonna 2020 huomattavasti yleisempää kuin nyt.”

Uusien synteettisten huumeiden osalta ensimmäisellä kyselykerralla ennakotiin niiden yleisyyden suhdetta ”perinteisiin” huumeisiin. Valtaosa asiantuntijoista piti synteettisten huumeiden päätymistä yleisemmiksi kuin kannabis, amfetamiini yms. epätodennäköisenä. Perusteluissa mainittiin mm. odotettavissa oleva lääkeaineiden päihdekäytön selkeä kasvu; uudet synteettiset muuntohuumeet eivät saavuttane suurta suosiota suurempien riskiensä johdosta. Toisella kyselykerralla arvioitiin käytön yleistymistä nykyisestä; kaksi kolmesta asiantuntijasta arveli muuntohuumeiden käytön olevan vuonna 2020 huomattavasti nykyistä yleisempää. Kasvun mahdollisuuksia edistävät tuotannon helppous ja toisaalta valvonnan vaikeus. Kokemus on osoittanut, että tietty nuorten joukko löytää nopeasti uudet huumeet ja niiden suosio saattaa kasvaa hyvinkin nopeasti. Kysyntää lisää sekin, että tuotteita tulee markkinoille koko ajan lisää – tarjonta lisää kysyntää. Käytön yleistymisen jarruina pidettiin erityisesti kahta tekijää: onnistunutta valvontaa sekä aineisiin liittyvää huonoa julkisuutta, mm. kuolemantapauksista.

Muuntohuumeiden käytön kasvua pidettiin lähes yksimielisesti epätoivottavana. Perusteluissa korostuivat niiden ennalta tuntemattomat terveysriskit: tapaturmaiset kuolemat ja vammautumiset.

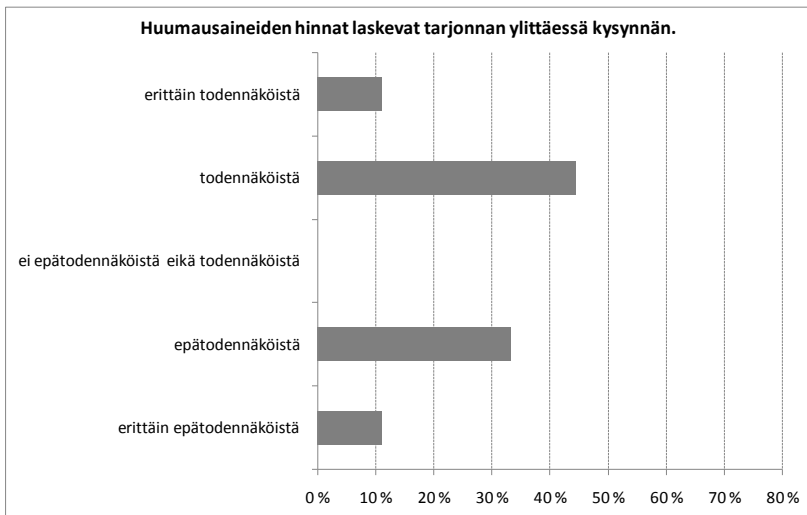

Väite 1.12 ”Huumeiden käyttökulttuurit ja käyttötavat ovat vuonna 2020 nykyistä eriytyneempiä ja pirstaloituneempia; sekakäyttö on nykyistä harvinaisempaa.”

Asiantuntijat ennakoivat sekakäytön pysyvän hyvin vahvana suomalaista huumeidenkäyttökulttuuria luonnehtivana ominaisuutena. Sen rinnalla asiantuntijat esittivät arvioita siitä, että kulttuuri todella osin pirstaloituu; sekakäyttö vain lienee jatkossakin osa useimpia käyttökulttuureita.

Sekakäytön vähenemistä pidettiin toivottavana, erityisesti siihen liittyvän huumeiden käytön ongelmien syvenemisen ja hoidettavuuden vaikeutumisen vuoksi.

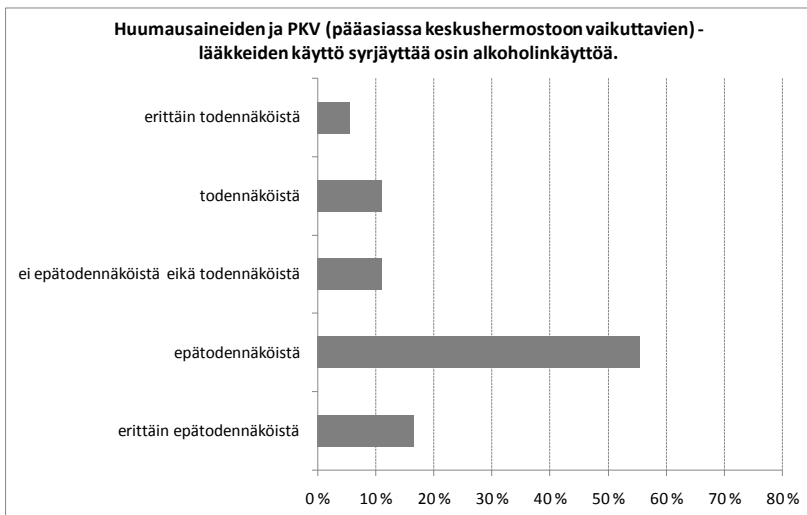
3.2 Huumemarkkinat

Väitteet 2.2 ja 3.1 ”Huumausaineiden hinnat laskevat tarjonnan ylittäessä kysynnän.”

Asiantuntijoiden käsitykset huumausaineiden hintakehityksestä jakautuivat melko tasan kahtia, myös jälkimmäisellä kyselykerralla. Hintojen laskua pidettiin epätodennäköisenä mm. siitä syystä, että aineiden tarjonta on merkittävässä määrin järjestäytyneen rikollisuuden hallinnassa ja sille ei ole etua hintakilpailusta. Hintojen laskua todennäköisenä pitävien perusteluna oli mm. se, että markkinamekanismi toimii huumemarkkinoillakin. Myös kannabiksen kotikasvatuksen ja yhä uusien muuntohuumeiden tulon markkinoille ennakoitiin laskevan hintatasoa.

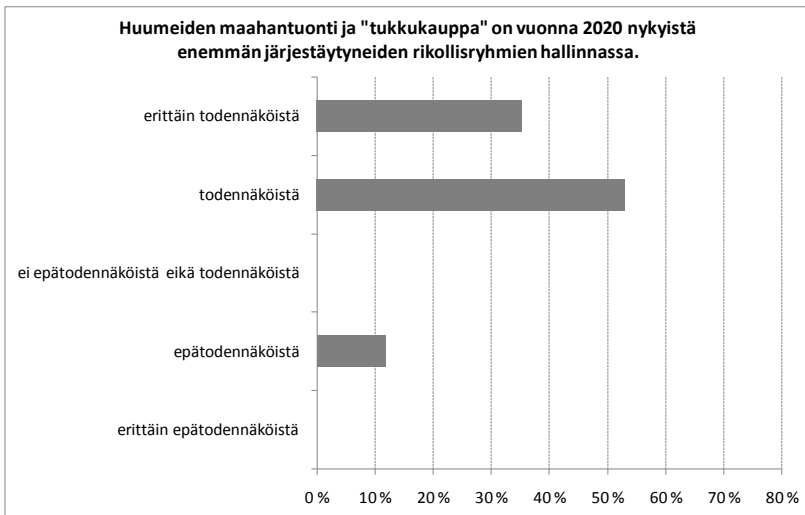
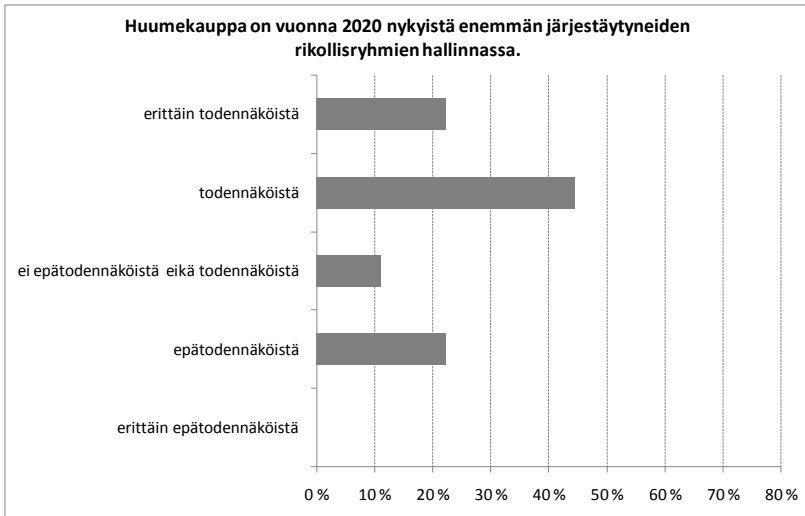
Hintojen laskua pidettiin lähes yksimielisesti epätoivottavana, sillä se johtaisi mm. uusien markkinoiden etsimiseen kysynnän lisäämiseksi. Hinta toimisi myös suoraan käyttäjätasolla kokeilujen ja käytön kannustimena. Mahdollisina myönteisinä piirteinä hintojen laskussa pidettiin sitä, että myyjien olisi otettava aiempaa suurempia riskejä markkinoinnissa, joka voisi lisätä kiinnijäämisriskiä. Samoin, jos aineita saisi halvemmalla, käyttäjillä voisi riittää rahaa muuhunkin elämiseen.

Väite 2.1 ”Huumausaineiden ja PKV (pääasiassa keskushermostoon vaikuttavien) -lääkkeiden käyttö syrjäyttää osin alkoholinkäyttöä.”

Selvä enemmistö asiantuntijoista arvioi, että huumausaineiden ja päihdyttävien lääkkeiden käyttö ei todennäköisesti syrjäytä alkoholin käyttöä. Alkoholien asema kulttuurissamme on niin vakiintunut ja yleisesti hyväksytty, että muutokset sen asemassa ovat epätodennäköisiä. Toki alkoholin rinnalla saatetaan aiempaa useammin käyttää muita päihteitä, erityisesti lääkeaineita. Vastauksissa todettiin myös, että mahdollisesti jo nykyisellään osa alkoholinkäytön kasvusta onkin kanavoitunut sekakäyttöön, ja tämän kehityksen voimistumista pidettiin vähintäänkin mahdollisena.

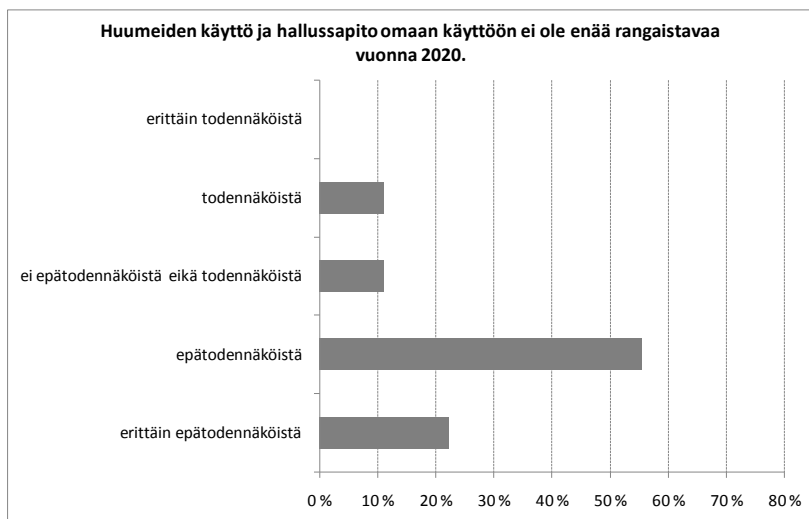
Muiden päihteiden käytön kasvua alkoholin kustannuksella pidettiin epätoivottavana, erityisesti kun merkittävää osaa alkoholinkäytöstä voidaan pitää melko haitattomana. Muiden päihteiden käytön, aivan erityisesti sekakäytön, haittoja pidettiin huomattavasti arvaamattomampina. Samoin muiden päihteiden riippuvuuspotentiaalini arveltiin olevan suurempi.

Väite 1.5 "Huumekauppa on vuonna 2020 nykyistä enemmän järjestäytyneiden rikollisryhmien hallinnassa." ja **2.7** "Huumeiden maahantuonti ja 'tukkukauppa' on vuonna 2020 nykyistä enemmän järjestäytyneiden rikollisryhmien hallinnassa."

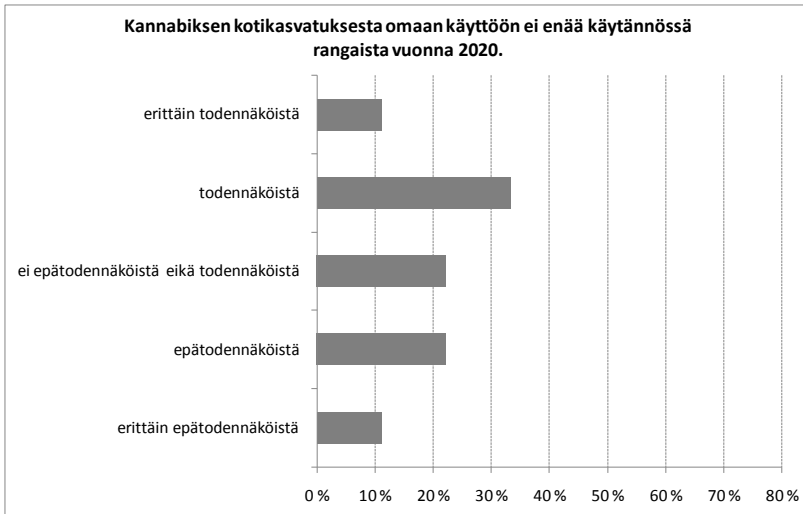
Kaksi kolmesta asiantuntijasta piti todennäköisenä, että huumekauppa on vuonna 2020 nykyistä enemmän järjestäytyneiden rikollisryhmien hallinnassa. Huumekauppa on kannattavaa, mutta laitonta liiketoimintaa. Näistä syistä suurimittainen kauppa keskittyy rikollisryhmien valvontaan. Rikollisryhmät eivät varmastikaan suvaitse yksityisyrityksiä markkinoillaan. Toisella kyselykierroksella kysymystä täsmennettiin siten, että ennakoinnin kohteena oli nimenomaan huumeiden maahantuonti ja suurempien erien kauppa, ei ”kuluttajakauppa”. Lähes kaikki vastaajat pitivät hallinnan siirtymistä rikollisryhmille todennäköisenä ja jopa erittäin todennäköisenä. Ryhmillä katsottiin olevan jo nyt toimivat yhteydet ympäri maailmaa sekä kansalliset jakeluverkot, ja alan keskittymistä pidettiin todennäköisenä. Keskittymiskehitystä epätodennäköisenä pitävien asiantuntijoiden perusteluissa esiintyi usko siihen, että yhteiskunta jatkossakin satsaa järjestäytyneen rikollisuuden kitkemiseen – ja tämä rajoittaa niiden toimintamahdollisuuksia.

3.3 Huumekontrolli

Väite 1.3 ”Huumeiden käyttö ja hallussapito omaan käyttöön ei ole enää rangaistavaa vuonna 2020.”

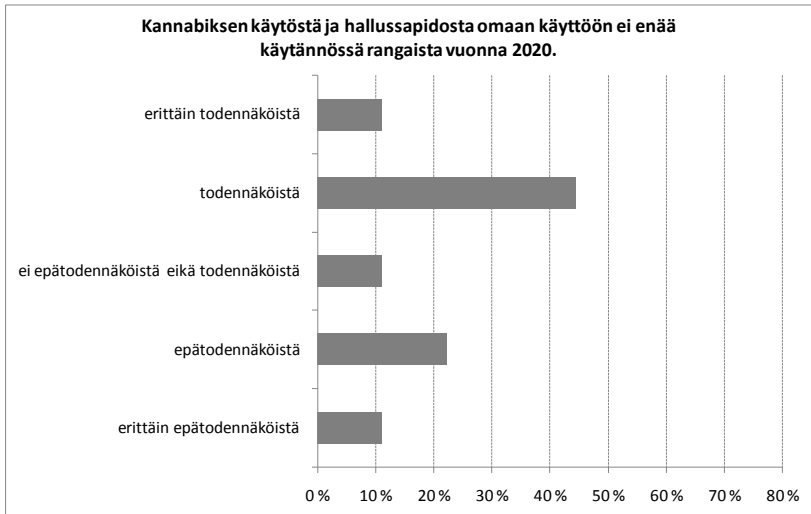
Huumeaineiden käytön sekä hallussapidon omaan käyttöön nähtiin mitä todennäköisimmin pysyvän jatkossakin rangaistavana. Julkinen valta halunee pitää itsellään mahdollisuuden rajoittaa huumaavien aineiden käyttöä, ja yhteiskunnan kanta ”koviin huumeisiin” pysynee pitkään ankarana.

Väite 1.2 ”Kannabiksen käyttö ja hallussapito omaan käyttöön ei ole enää rangaistavaa vuonna 2020.”

Kannabiksen osalta kysymys käytön ja hallussapidon rangaistavuudesta ei ollutkaan lainkaan niin selkeä kuin huumeiden yleensä. Noin puolet asiantuntijoista piti rangaistavuuden poistumista epätodennäköisenä, mutta lähes kolmannes todennäköisenä. Rangaistavuuden poistumista epätodennäköisenä perustelivat kantaansa mm. sillä, että julkinen valta ei halua terveyttä pilattavan kannabiksella. Rangaistavuuden poistumista ennakoineet arvelivat kannabiksen kenties pysyvän laittomana mutta käytännössä niin, että käyttöön ei puututa. Esiin nousi myös hoito rangaistuksen vaihtoehtona. Kehitystä erittäin todennäköisenä pitänyt vastaaja näki asian jo tosiasiallisesti ratkenneena mutta kulttuurin viiveen hidastavan käytännön leviämistä ja näkymistä.

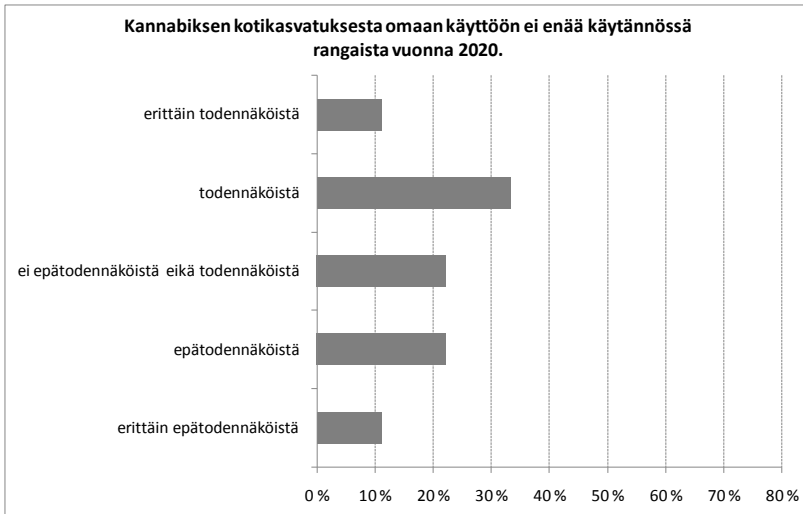
Puolet asiantuntijoista piti kannabiksen käytön rangaistavuuden poistumista epätoivottavana, puolet toivottavana. Epätoivottavana kehitystä pitäneet näkivät kehityksen lisäävän kannabiksen käyttöä ja kenties edistävän myös muiden huumeiden leviämistä. Rangaistavuuden poistumista toivottavana pitäneet perustelivat kantaansa päihdepolitiikan tavoitteella ehkäistä syrjäytymistä sekä oikeusvaltioperiaatteella.

Väite 2.5 ”Kannabiksen käytöstä ja hallussapidosta omaan käyttöön ei enää käytännössä rangaista vuonna 2020.”

Kannabiksen käytön ja hallussapidon kysymystä tarkennettiin siten, että huomio kohdennettiin erityisesti lain soveltamiseen. Yli puolet asiantuntijoista oli sillä kannalla, että vuonna 2020 todennäköisesti kannabiksen omasta käytöstä ei käytännössä enää rangaista.

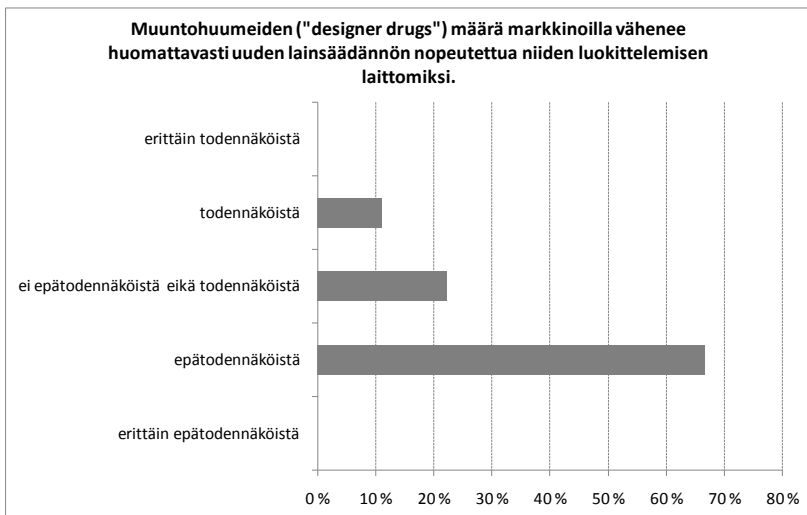
Asiantuntijoista kolmasosa piti tämänsuuntaista kehitystä toivottavana, kolmasosa ei-toivottuna ja kolmasosa näki kehityksessä tasapainoisesti toivottavia ja ei-toivottavia piirteitä. Matalan puuttumiskynnyksen katsottiin ylläpitävän mielikuvaa siitä, että kyseessä todellakin on laiton toiminta. Toisaalta rankaiseminen nähtiin turhana toimintana, jolla ei ole positiivista merkitystä käytön ehkäisemisessä, pikemminkin negatiivista merkitystä syrjäytymiskehityksen nopeuttajana. Itsensä vahingoittamisesta rankaisemista ei pidetty länsimaiseen oikeusvaltioon kuuluvana toimintatapana.

Väite 3.11 ”Kannabiksen kotikasvatuksesta omaan käyttöön ei enää käytännössä rangaista vuonna 2020.”

Kannabiksen rangaistavuuden osalta asiantuntijoilta kysyttiin myös näkemystä kotikasvatuksen rangaistuskäytännöstä. Asiantuntijoiden näkemykset jakautuivat melko tasan kahtia: puolet ennakoivat, että kotikasvatuksesta ei käytännössä enää rangaista vuonna 2020, puolet taas ennakoivat rangaistusten säilyvän. Käytännön rangaistuskäytännön muuttumiseen esitettiin tulevan paineita nuorison asenteiden muutoksen kautta; joko lakia tai sen täytäntöönpanoa muutetaan aikojen muuttuessa. Käytäntöjen lientymistä epätodennäköisenä pitävät esittivät mahdolliseksi syyksi tänäsuuntaiseen kehitykseen valvonnan resurssipulan.

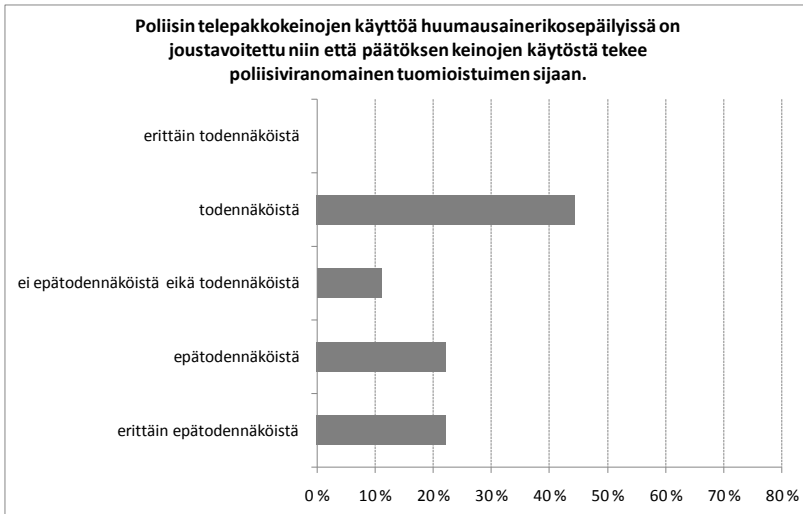
Useimmista muista kehityksen toivottavuus- tai epätoivottavuuskysymyksistä poiketen valtaosa asiantuntijoista ei nähnyt tänäsuuntaista kehitystä sen paremmin myönteisenä kuin kielteisenäkään. Perusteluna esitettiin käytännöllinen realismi lainlaadinnassa ja sen täytäntöönpanossa.

Väite 3.5 ”Muuntohuumeiden (”designer drugs”) määrä markkinoilla vähenee huomattavasti uuden lainsäädännön nopeutettua niiden luokittamisen laittomiksi.”

Muuntohuumeiden määrän ei ennakoitu vähenevän huomattavasti huolimatta siitä, että lainsäädäntö on nopeutunut laittomaksi luokittamisen osalta. Perusteluina esitettiin mm. sitä, että markkinoille tulee jatkuvasti uusia aineita eikä jonkin poistuminen markkinoilta muuta tilannetta olennaisesti. Vaikka aine saataisiin nopeasti luokiteltua laittomaksi, sen näkyminen huumetesteissä ei parane – ja tämän käyttäjät tietävät.

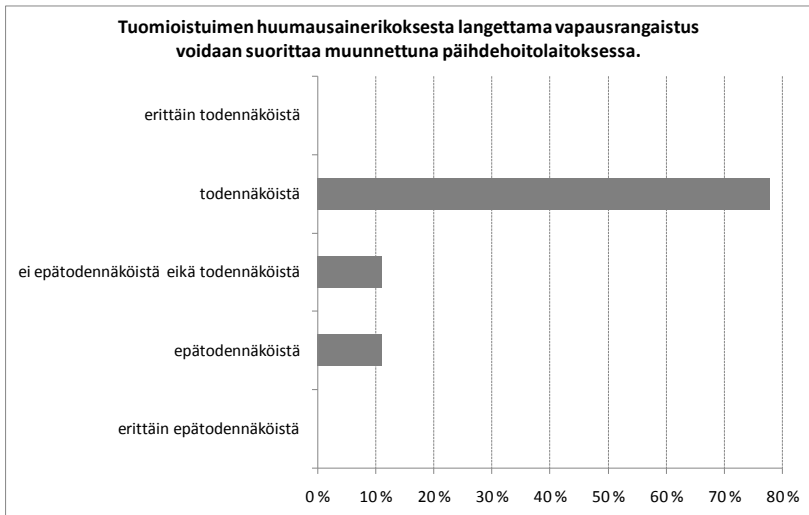
Muuntohuumeiden määrän mahdollista vähenemistä pidettiin erittäin toivottavana mm. niiden arvaamattomien terveyshaittojen johdosta.

Väite 3.12 ”Poliisin telepakkokeinojen käyttöä huumausainerikosepäilyissä on joustavoitettu niin että päätöksen keinojen käytöstä tekee poliisiviranomainen tuomioistuimen sijaan.”

Poliisin valtuuksien osalta asiantuntijoiden näkemykset jakautuivat melko tarkasti kahtia. Poliisin nähtiin tarvitsevan tämänsuuntaista kehitystä rikosten ehkäisyn ja tutkinnan nopeuttamiseksi, mutta suuri osa vastaajista piti todennäköisenä että oikeusviranomaiset eivät tähän taivu.

Sama kahtiajako asiantuntijoiden kannoissa näkyi myös arvioitaessa esitetynlaisen kehityksen toivottavuutta. Kehitystä epätoivottavana pitävien perusteluita olivat mm. se, että poliisin ei pidä valvoa poliisia, eikä puhe-linkuuntelua tule helpottaa minkään rikoksen osalta. Kehitystä toivottavana pitävät näkivät sen tärkeänä osana rikoksentorjunnan kehittämistä; lisäksi muistutettiin että poliisin voimankäyttö ja pakkotoimet ovat aina suhteessa kohteena olevan rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen. Lisäksi viitattiin näytön keräämisen tarpeellisuuteen.

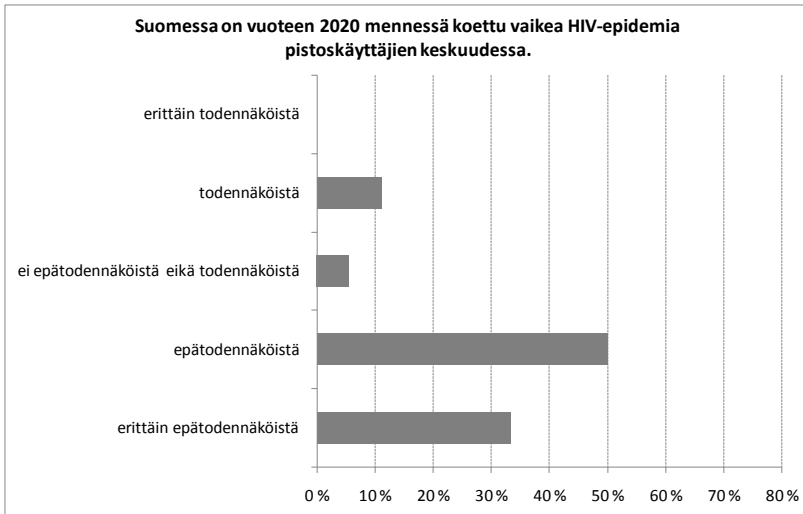

Väite 3.13 ”Tuomioistuimen huumausainerikoksesta langettama vapausrangaistus voidaan suorittaa muunnettuna päihdehoitolaitoksessa.”

Suurin osa asiantuntijoista ennakoi, että tuomioistuimen huumausainerikoksesta langettama vapausrangaistus voidaan vuonna 2020 suorittaa muunnettuna päihdehoitolaitoksessa. Lisäksi todettiin uudenlaisten valvontamenetelmien, mm. pantavalvonnan, mahdollistavan uusien käytäntöjen soveltamisen huumeongelmaisten vapausrangaistuksiin. Kehitystä epätodennäköisenä pitivät ennakoivat lisäpanostuksia huumehoitoihin vankeudessa.

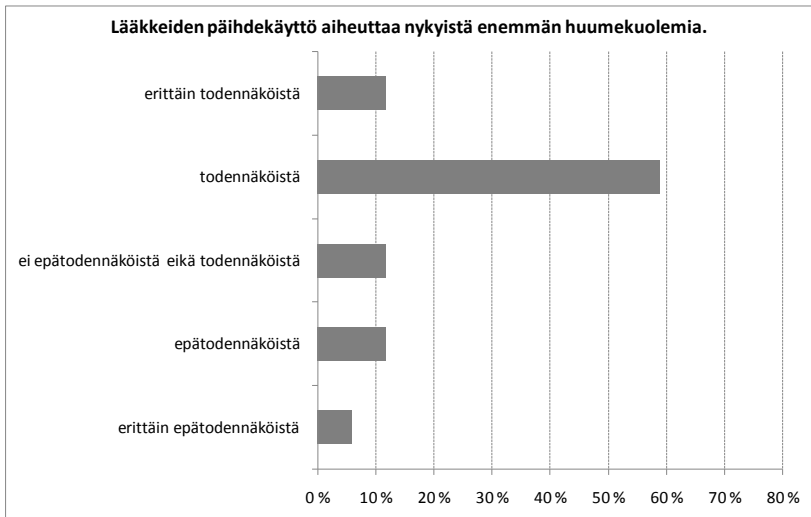
Asiantuntijat myös pitivät tämänsuuntaista kehitystä toivottavana etenkin, jos henkilö ei ole sekaantunut suuressa määrin huumekauppaan tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Päihdehoidon ajateltiin myös mahdollisesti olevan pitempikestoista kuin mitä vapausrangaistus olisi, ja sitenkin tehokkaampi tapa ehkäistä huumausainerikoksen uusimista. Rangaistuksen vankilassa suorittamista toivottavana pitäneet näkivät nykykäytännön antavan huumeongelmalliselle enemmän mahdollisuuksia saada elämänsä järjestykseen.

3.4 Terveys, hoito ja hoitojärjestelmä

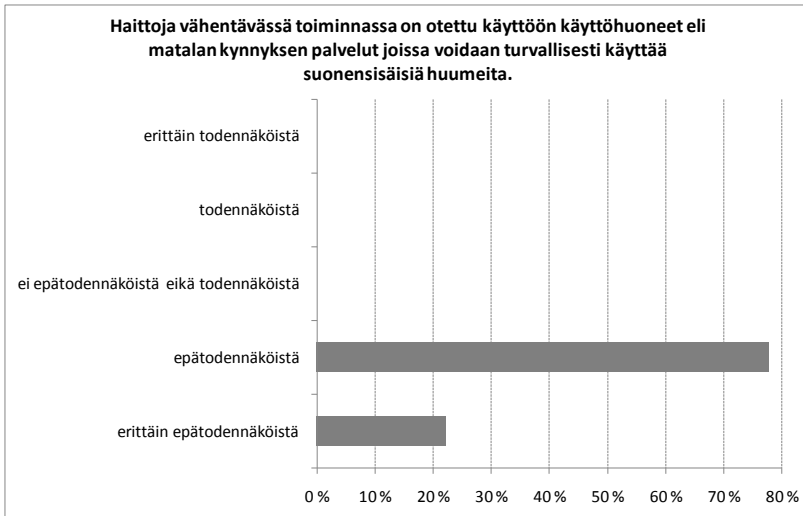
Väite 1.9 ”Suomessa on vuoteen 2020 mennessä koettu vaikea HIV-epidemia pistoskäyttäjien keskuudessa.”

Vaikean HIV-epidemian mahdollisuutta Suomessa vuoteen 2020 mennessä pidettiin epätodennäköisenä. Huumeiden käyttäjillä on pääosin hyvät tiedot tilanteesta ja aiheesta yleensä mm. ehkäisevän terveysneuvonnan ansiosta. Ruiskujen vaihto on osoittanut toimivuutensa eikä näköpiirissä ole toiminnan tuloksellisuuden heikkenemistä. Riskinä nähtiin haittoja vähentävän toiminnan mahdolliset supistukset.

Väite 2.9 ”Lääkkeiden päihdekäyttö aiheuttaa nykyistä enemmän huumekuolemia.”

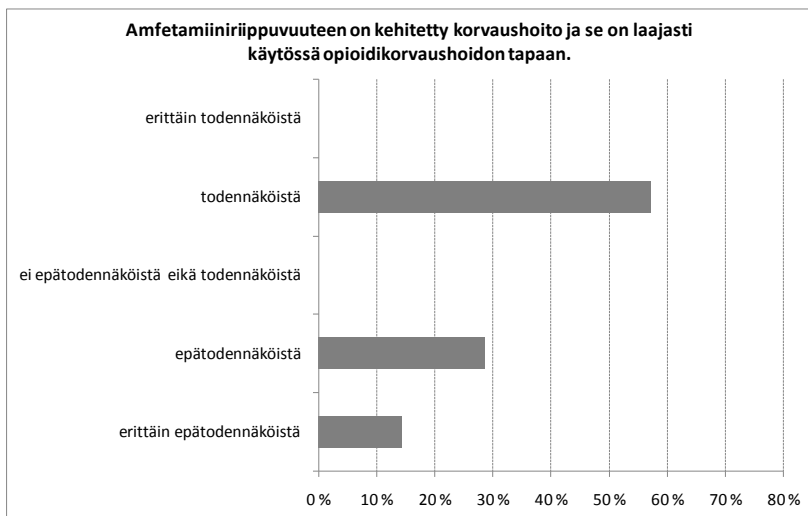
Lääkkeiden päihdekäytöstä aiheutuvien kuolemien ennakoitiin lisääntyvän nykyisestä. Kuolemat aiheutuvat tyypillisesti käytettäessä lääkkeitä ja päihdeitä samanaikaisesti, ja sekakäytön ennakoitiin lisääntyvän. Asiantuntijat näkivät myös mahdolliseksi lääkevalvonnan tehostamisen ja sitä kautta ongelman hallinnan.

Väite 3.8 ”Haittoja vähentävässä toiminnassa on otettu käyttöön käyttöhuoneet eli matalan kynnyksen palvelut joissa voidaan turvallisesti käyttää suonensisäisiä huumeita.”

Yksikään asiantuntija ei pitänyt käyttöhuoneiden eli palveluiden, joissa voidaan turvallisesti käyttää suonensisäisiä huumeita, tulevan mahdolliseksi Suomessa vuoteen 2020 mennessä. Perusteluina esitettiin, että Suomessa piikkihuumeikäyttö ei ole avointa, kuten jossain muualla, eikä näin ollen vaadi tämällyypisiä ratkaisuja. Tosin esitettiin arveluita, että jossain palveluissa tällaista saatetaan vastaisuudessa harjoittaa, mutta ei ”virallisesti”.

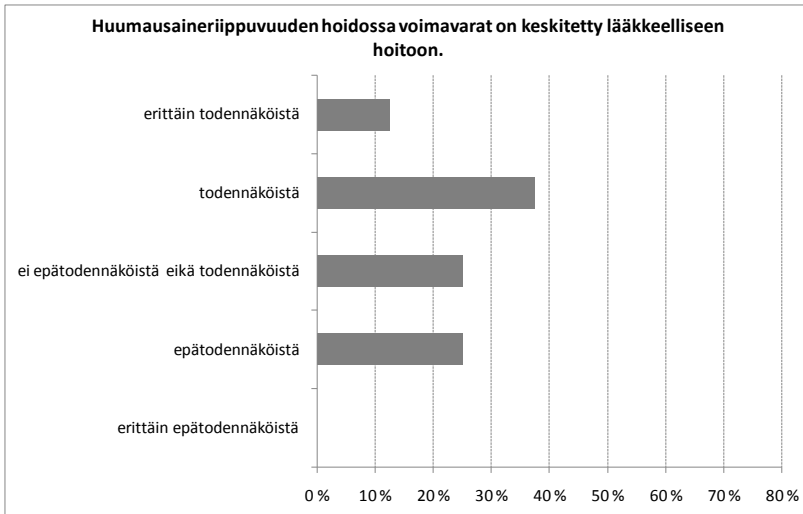
Käyttöhuoneiden perustamisen toivottavuuden osalta asiantuntijat olivat erimielisiä. Niitä vastustettiin perustelemalla tällaisen palvelun osoittavan yhteiskunnan hyväksyvän huumeiden käytön. Toisaalta pohdittiin palvelun tulevaa tarvetta sekä resurssien jakautumista huumeihoidon ja ehkäisyn puolella; terveysneuvontapisteiden toiminnan turvaamista pidettiin ensisijaisena.

Väite 3.9 ”Amfetamiiniriippuvuuteen on kehitetty korvaushoito ja se on laajasti käytössä opioidikorvaushoidon tapaan.”

Amfetamiiniriippuvuuden korvaushoidon näkymien osalta asiantuntijoiden ennakoinnit jakautuivat melko tasan sitä todennäköisenä pitävien ja sitä epätodennäköisenä pitävien välillä. Korvaushoidon käyttöönottoa todennäköisenä pitävät arvelivat lääketieteen kehityksen ennen pitkää tuottavan amfetamiinin hoitoon soveltuvan korvaushoitolääkkeen. Hoidon arveltiin vakiintuvan nopeasti, mikäli lääke löytyy, sillä korvaushoitojärjestelyt ovat jo olemassa ja ne ovat toimivia.

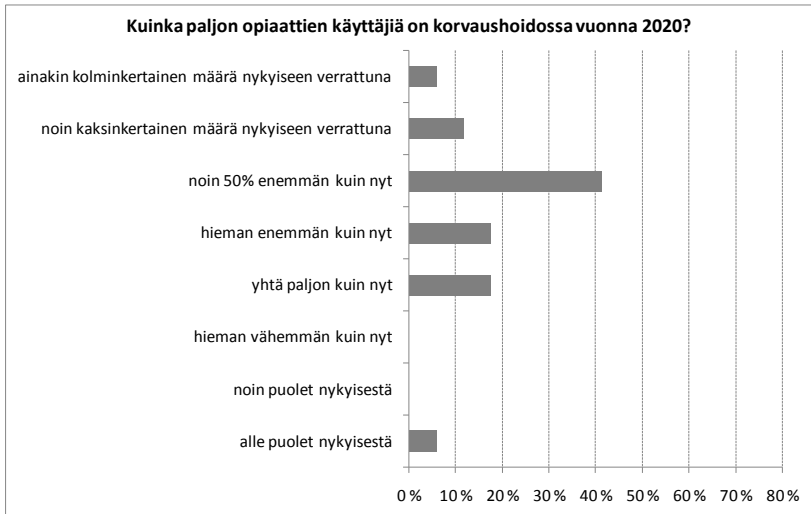
Korvaushoidon kehittymistä amfetamiinin käyttäjille pidettiin toivottavana, kunhan myös muita hoitopalveluita säilyy lääkehoidon rinnalla. Toisaalta muistutettiin ”korvaushoitoriippuvuudesta”, joka on nähty opioidikorvaushoidon yhteydessä.

Väite 3.10 ”Huumausaineriippuvuuden hoidossa voimavarat on keskitetty lääkkeelliseen hoitoon.”

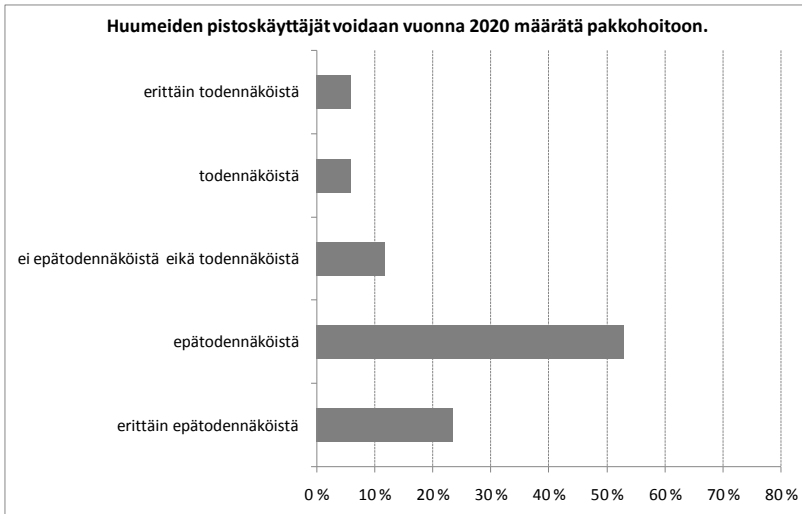
Puolet asiantuntijoista piti todennäköisenä, että huumausaineriippuvuuden hoidossa voimavarat on vuonna 2020 keskitetty lääkkeelliseen hoitoon; medikalisoitumiskehitystä pidettiin jo nyt hyvin vahvana. Asiantuntijat näkivät myös mahdollisena kehityksen, jossa lääkehoito yhdistetään terapiaan, sosiaalitoimen interventioihin, koulutukseen ym. kokonaisvaltaisesti.

Lääkehoidon ensisijaistumiskehitystä pidettiin epätoivottavana. Pelkän lääkehoidon ei katsottu ratkaisevan huumausaineriippuvaisten ongelmia, jotka kytkeytyvät heidän elinympäristöihinsä, sosiaalisiin suhteisiinsa ja vaikiintuneisiin toimintatapoihin. Lisäksi katsottiin, että lääkehoito on oireiden hoitoa syiden hoitamisen sijaan. Toki muistutettiin, että lääkehoitoa on oltava tarjolla, mutta että sen ei tule olla ainoa hoito.

Arvio 2.13 ”Kuinka paljon opiaattien käyttäjiä on korvaushoidossa vuonna 2020?”

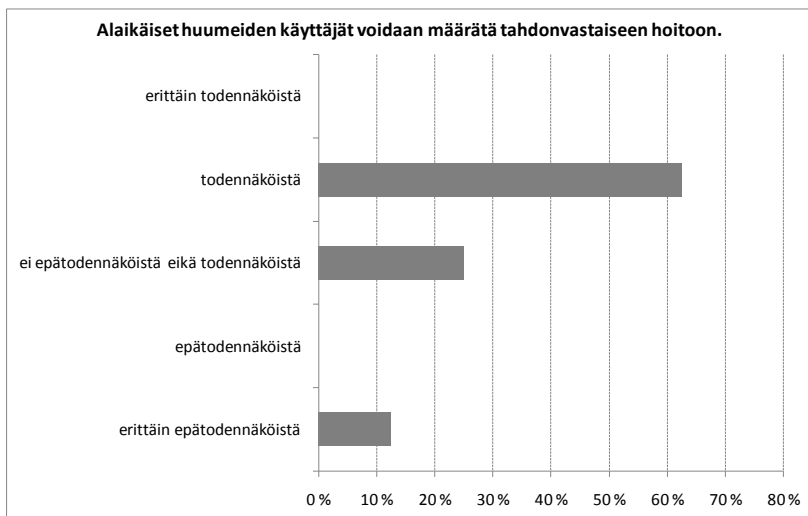
Suurin osa asiantuntijoista ennakoivat opiaattien korvaushoidossa olevien määrän kasvavan nykyisestä vuoteen 2020. Jonkinlainen ”keskiarvo” kasvutoduksista näyttäisi ennakoivan viidenkymmenen prosentin lisääntymistä nykyisestä. Vaikka opiaattien käyttö ei lisääntyisi, hoitotarvetta on nykyistä palveluntarjontaa enemmän. Lisäksi todettiin, että hoidot ovat pitkäkestoisia; harva vierottuu ja harva keskeyttää.

Väite 1.10 ”Huumeiden pistoskäyttäjät voidaan vuonna 2020 määrätä pakkohoitoon.”

Pistoskäyttäjien pakkohoidon mahdollisuutta ei pidetty todennäköisenä. Tahdosta riippumattomia hoitoja koskeviin säädöksiin saattaa olla tulossa muutoksia, mutta ne todennäköisesti koskevat lähinnä terveysperustaisia tapauksia, mm. raskaana olevia naisia. Pakon huomautettiin tässä olevan huono motivaation lähde hoidon onnistumisessa. Turvallisuusretoriikan arveltiin johtavan tämänsuuntaiseen kehitykseen, mutta ei kuitenkaan ehkä näin pitkälle, ainakaan vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi voidaan myös odottaa yhteiskunnallisen ilmapiirin muuttuvan vuoteen 2020 tultaessa.

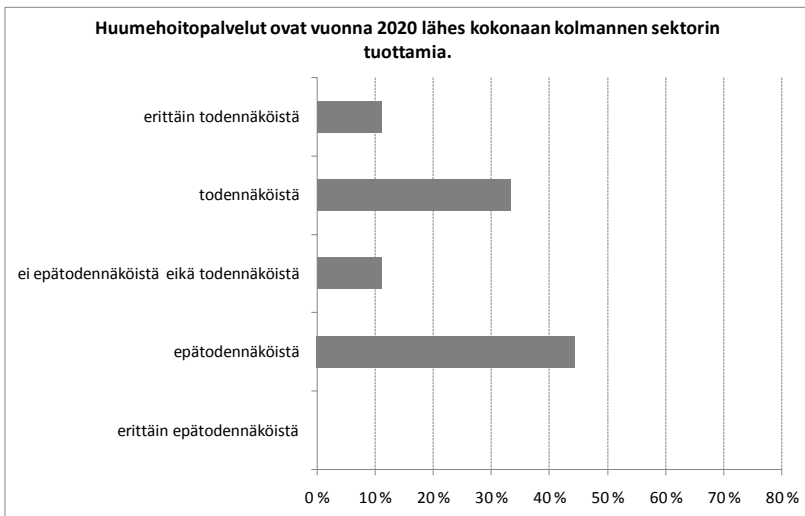
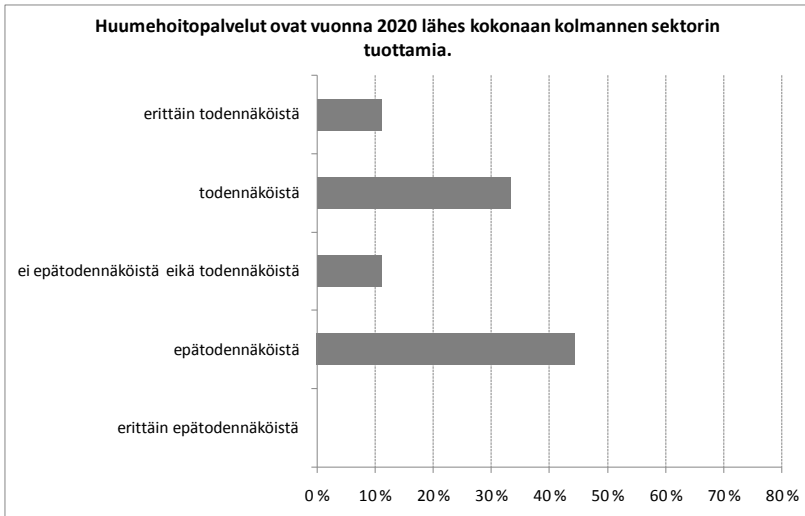
Mahdollista pakkohoitoa pidettiin epätoivottavana. Se nähtiin ihmisoi-keusloukkauksena ja hoito tällä tavoin toteutettuna vaikuttamattomana: pakkohoidolla ei saada ihmisiä eroon huumeista.

Väite 3.7 ”Alaikäiset huumeiden käyttäjät voidaan määrätä tahdonvastaiseen hoitoon.”

Alaikäisten osalta asiantuntijat näkivät tahdonvastaisen hoidon tilanteen toisin: kaksi kolmesta piti heidän pakkohoitonsa mahdollistumista todennäköisenä. Asiantuntijat arvelivat hoitopanostuksen siirtyvän enenevässä määrin nuoriin, joiden osalta hoitotulosten odotetaan olevan parempia. Tähän ennakoidaan voitavan saada järeämpiä keinoja, kuten tahdonvastainen hoito. Lasten ja nuorten huumeiden käytön kasvusta puhuminen madaltanee puuttumisen kynnystä. Asiantuntijat pohtivat myös sitä, että päänavaus esimerkiksi raskaana olevien naisten pakkohoidon osalta voisi avata ovet tahdonvastaisen hoidon soveltamiseen muihin ryhmiin, esimerkiksi juuri alaikäisiin nuoriin.

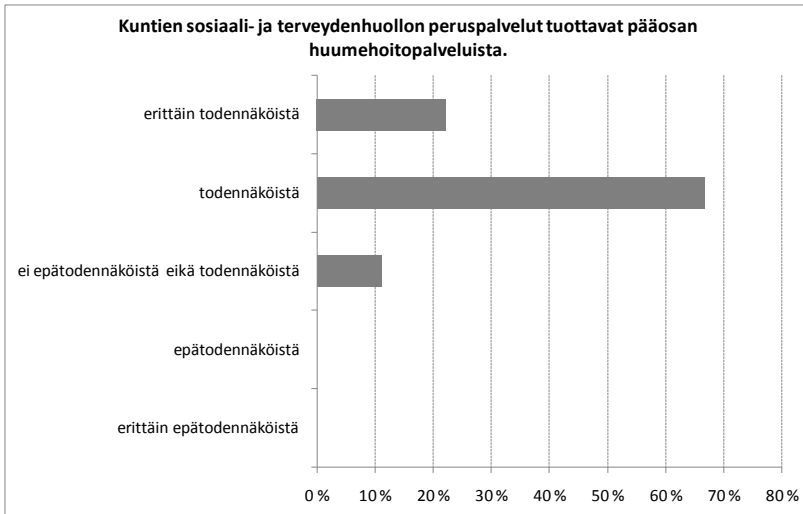
Yksikään asiantuntija ei pitänyt alaikäisten tahdonvastaisen hoidon mahdollistumista epätoivottavana. Voisi olla hyödyllistä, jos hoito olisi nykyistä varhaisempaa, tiiviimpää ja pakottavampaa. Toisaalta pohdittiin pakkohoidon kestoa ja ehtoja, sekä pakolla hoitamisen ideaa yleisemmin.

Väitteet 1.11 ja 2.11 *"Huumehoitopalvelut ovat vuonna 2020 lähes kokonaan kolmannen sektorin tuottamia."*

Asiantuntijoilla ei ollut yhtenäistä näkemystä siitä, johtaako kehitys huumehoitopalveluiden osalta siihen, että ne tuotettaisiin pääosin kolmannella sektorilla. Kysymystä pidettiin ideologisena enemmän kuin rationaalisena, ja sellaisenaan vaikeasti ennakoitavana. Palvelutuotannon keskittymistä kolmannelle sektorille todennäköisenä pitävät perustelivat näkemystään sillä, että kunnallisia palveluita ei tällä alueella saada toimimaan tehokkaasti. Samaan suuntaan vaikuttaa vahva yksityistämisen virtaus kuntien palveluvastuiden hoidossa yleisemminkin. Päihdeongelmaisten hoitoa ei kunnissa yleisesti pidetä tärkeänä, ja ne toivotaan saatavan mahdollisimman halvalla laadusta suuremmin välittämättä. Asiantuntijat näkivät myös mahdollisuuden palveluiden kahtiajakautumiseen varakkaiden itse ostamiin yksityisen sektorin palveluihin ja kunnan rahoittamiin perusterveydenhuollon ja kolmannen sektorin palveluihin. Kolmannen sektorin vahvaa roolia epätodennäköisenä pitävät huomauttivat varsinkin suurten kuntien siirtävän paraikaa palveluiden tuottamista enemmän omaan organisaatioonsa mm. kolmannelta sektorilta perusteena taloudelliset säästöt. Laitoskuntoutusta ollaan vähentämässä ja avohoitoa siirretään perusterveydenhuollon tehtäväksi. Esiin nousi myös skenaario kuntien ja kolmannen sektorin kumppanuudesta, jossa kolmas sektori täydentää kunnan omaa palvelutuotantoa.

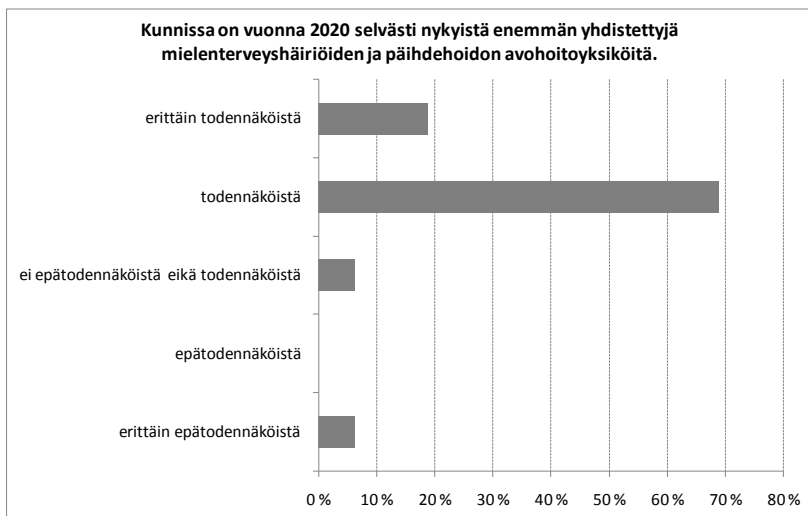
Huumehoitopalveluiden siirtymistä pääosin kolmannen sektorin tuottamiseksi pidettiin lähes yksimielisesti epätoivottavana kehityssuuntana. Julkisen palveluntuottajan katsottiin olevan parempi tae yhdenvertaisuuden toteutumiselle, joskin kolmannella sektorilla nähtiin vahva täydentävä rooli. Lisäksi katsottiin, että julkisen sektorin on syytä olla toiminnassa mukana kumppanina, jotta siellä pysyy tuntuma tilanteen kehittymiseen ja näkemys palveluntuottajien laatuun. Toisaalta huumehoitopalveluita katsottiin tarvittavan vuonna 2020 nykyistä enemmän ja kolmatta sektoria pidettiin todennäköisempänä resurssina palvelutuotannon kasvussa.

Väite 3.3 ”Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut tuottavat pääosan huumehoitopalveluista.”

Asiantuntijat olivat varsin yksimielisiä siitä, että huumehoitopalvelut tulevat siirtymään kuntien peruspalveluiden vastuulle. Erikoissairaanhoidon nähtiin keskittyvän ”tuottavampiin” kohteisiin, ja huumeiden käytön arkipäiväisyydessä hoitopalveluosaaminen perusterveydenhuollossa tulee lisääntymään. Korvaushoito on vahvasti ”normaalistumassa” hoitokäytännöissä eikä sen katsota vaativan aiemmasta määrin erityisosaamista. Trendi vahvistuu, mikäli ennakoitu lääkkeellinen hoito amfetamiiniriippuvuuteen saadaan käyttöön. Asiantuntijat näkivät myös kolmannen sektorin palvelutuotannon nousevan kuntakumppanuuksien kautta.

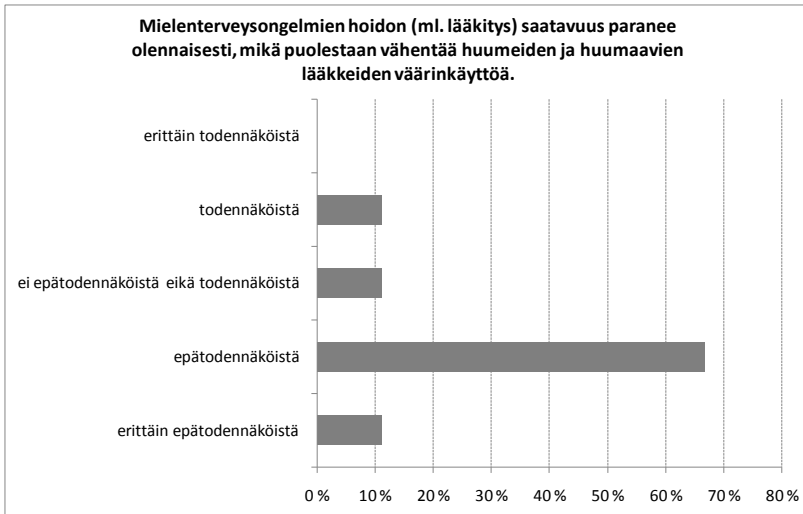
Vastuun siirtymistä peruspalveluihin erikoissairaanhoidon sijaan pidettiin toivottavana edellyttäen, että perusterveydenhuollon palveluiden resurssointi ja ammattitaito kehittyvät vastaamaan kasvavia vaatimuksia. Tämän suuntaisen kehityksen nähtiin olevan osa huumausaineita koskevan tietämättömyyden ja myyttien purkautumista kohti realistisempaa suhtautumista huumausaineongelmiin. Esiin nousi tosin huoli siitä, että kuntouttavista tavoitteista saatetaan aiempaa helpommin siirtyä ylläpitohoitoon.

Väite 2.12 ”Kunnissa on vuonna 2020 selvästi nykyistä enemmän yhdistettyjä mielenterveyshäiriöiden ja päihdehoidon avohoitoyksiköitä.”

Lähes kaikki asiantuntijat näkivät todennäköisenä kehityksen kohti yhdistettyjä mielenterveyshäiriöiden ja päihdehoidon avoyksiköitä. Erityisesti viitattiin Mieli-hankkeen tuottamaan tietoon ja ymmärrykseen mielenterveyden ongelmien kokonaisvaltaisemman hoidon osalta. Samoin muistutettiin poliittisen tahdon ajavan kehitystä integroidumpaan suuntaan. Kommenteissa huomautettiin myös, etteivät julkinen talous eivätkä poliittiset suhdanteet tule tukemaan resurssien lisäämistä huume- tai mielenterveyshoidon alueella.

Mielenterveyspalveluiden integroitumista pidettiin valtaosin toivottavana kehityksenä, mutta sen todettiin edellyttävän onnistuakseen osaamisen monipuolistumista hoitoyksiköissä. Samoin huomautettiin että hyviä tuloksia voidaan tuottaa molemmilla toimintatavoilla, ja toki myös huonoja.

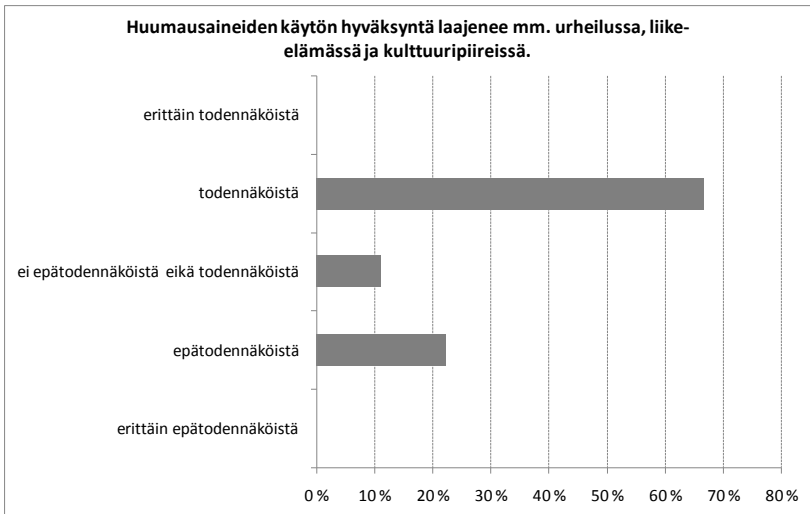
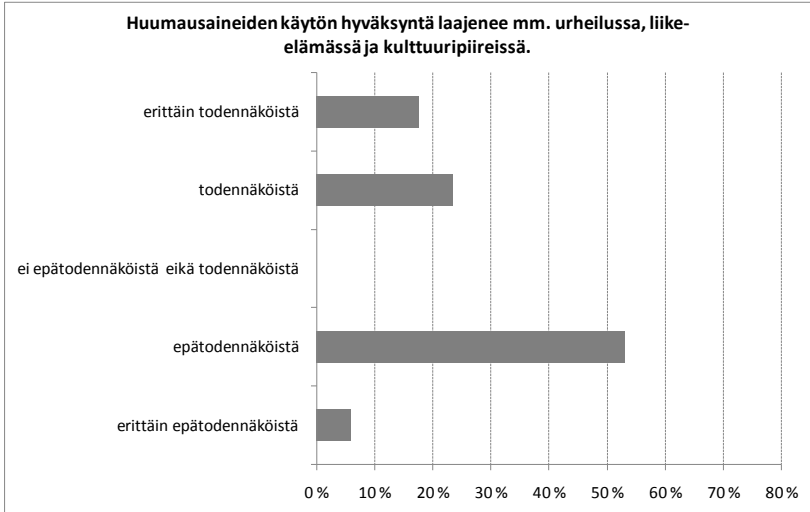

Väite 3.6 ”Mielenterveysongelmien hoidon (ml. lääkitys) saatavuus paranee olennaisesti, mikä puolestaan vähentää huumeiden ja huumaavien lääkkeiden väärinkäyttöä.”

Asiantuntijat eivät pitäneet todennäköisenä mielenterveysongelmien hoidon saatavuuden paranemista ja/tai siitä seuraavaa päihteiden väärinkäytön vähenemistä. Näytti siltä, että kumpaankaan osaan väitteestä ei oikein uskottu. Mielenterveysongelmien hoidon ei ennakoitu saavan lisäresursseja, joilla palveluiden saatavuutta voitaisiin parantaa. Myöskään ei nähty todennäköisenä sitä, että paraneva palveluiden saatavuus voisi vähentää huumausaineiden ja huumaavien lääkkeiden päihdekäyttöä.

Mielenterveysongelmien hoidon saatavuuden paranemista ja päihteiden väärinkäytön vähenemistä pidettiin erittäin toivottavana, mutta valitettavasti ei kovin realistisena.

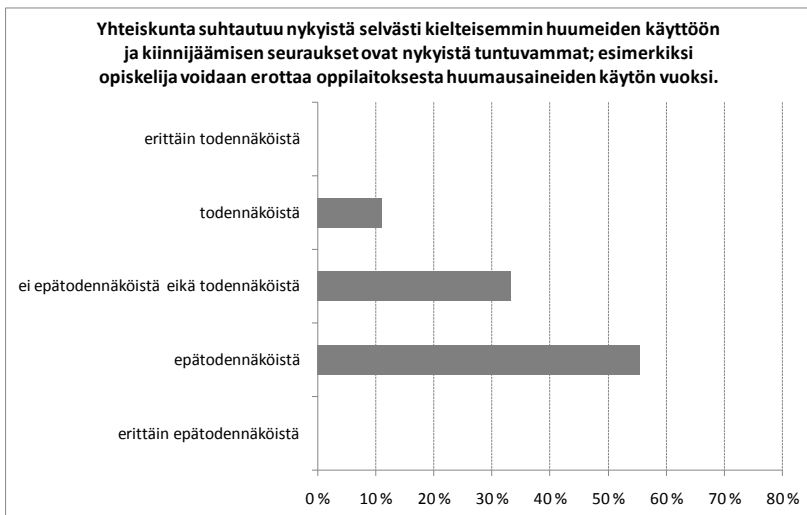
3.5 Asenteet

Väitteet 2.3 ja 3.2 ”Huumausaineiden käytön hyväksyntä laajenee mm. urheilussa, liike-elämässä ja kulttuuripiireissä.”

Ensimmäisellä kyselykerralla asiantuntijat jakautuivat melko tasan kahtia niihin, jotka pitivät huumausaineiden käytön hyväksynnän laajenemista todennäköisenä, ja niihin, jotka pitivät sitä epätodennäköisenä. Toisella kerralla valtaosa asiantuntijoista piti väitteen esittämää kehitystä todennäköisenä. Perusteluissa nähtiin tuloksenteon logiikan kasvattavan entisestään voimaansa sekä liike-elämässä että urheilussa, keinoista välittämättä. Kulttuurin puolella huumausaineiden käytön pidäkkeiden arvioitiin jo nyt olevan varsin vähäisiä. Nähtiin myös, että sukupolvenvaihdos lisää huumausaineiden käytön hyväksyntää yleensä. Hyväksynnän lisääntymistä epätodennäköisenä pitävät näkivät trendien kulkevan toiseen suuntaan ja muistuttivat jo nyt tupakoinnin leimaavan yksilön säällittäväksi epäonnistujaksi – ja näin käyvän jatkossa entistä selvemmin myös huumausaineiden käyttäjille. Trendiä nähtiin tukevan myös kasvussa olevan terveyden ja kehon ”palvonnan” eri muotoineen. Myös eriytymiskehitys nähtiin mahdollisena: joissain urheilulajeissa aineiden käyttö hyväksytään ja kasvaa, joissain toisissa ”puhtautta” vaalitaan tarkasti. Samoin liike-elämässä esimerkiksi piristeiden käyttö tehokkuuden parantamiseksi voi tulla hyväksytyksi joillain alueilla, kun taas toisilla toimialoilla huumeettomuus arvona korostuu.

Hyväksynnän laajenemista pidettiin erittäin epätoivottavana; huumausaineiden käytön hyväksyntä ei ole toivottavaa missään olosuhteissa. Hyväksynnän nähtiin lisäävän käyttöä, ja käytön lisääntymisen kasvattavan ongelmia.

Väite 3.4 ”Yhteiskunta suhtautuu nykyistä selvästi kielteisemmin huumeiden käyttöön ja kiinnijäämisen seuraukset ovat nykyistä tuntuvammat; esimerkiksi opiskelija voidaan erottaa oppilaitoksesta huumausaineiden käytön vuoksi.”

Yli puolet asiantuntijoista piti epätodennäköisenä, että yhteiskunta suhtautuisi vuonna 2020 nykyistä selvästi kielteisemmin huumeiden käyttöön ja kiinnijäämisen seuraukset olisivat nykyistä tuntuvammat, lisäksi monet asiantuntijat olivat kehityksen suhteen kahden vaiheilla. Valtaosa kansasta suhtautuu nykyiselläänkin hyvin kielteisesti huumausaineiden käyttöön ja asenteiden kiristymiselle ei ole paljoa liikkumatilaa. Asenteiden kiristymisen voisi mahdollistaa huumetilanteen ja siihen liittyvän rikostilanteen huomattava heikkeneminen, mutta muuten tämänsuuntaista kehitystä on asiantuntijoiden mukaan vaikea nähdä kulttuurisessa ilmapiirissämme.

Valtaosa asiantuntijoista piti yhteiskunnan suhtautumisen kiristymistä toisaalta toivottavana, toisaalta ei-toivottavana kehityssuuntana. Kielteisten asenteiden toivottiin vahvistuvan, mutta kiinnijäämisen seurausten ei, ainaakaan rangaistusten.

4 YHTEENVETO JA POHDINTA

Paneelin asiantuntijoina toimineet EMCDDA:n kansallisen huuseuran-takeskuksen yhteistyöverkoston jäsenet ennakoivat vuoteen 2020 mennessä varsin maltillisia muutoksia Suomen huumausainetilanteessa, huumeontrol-lissa, terveystilanteessa, palveluissa sekä asenteissa.

4.1 Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta seuraavat asiantuntijoiden todennäköisinä pitä-mät kehityssuunnat:

Kokaiinin käyttö todennäköisesti lisääntyy hieman nykyisestä.

Kannabiksen kotikasvatus on todennäköisesti paljon yleisempää vuonna 2020 kuin nyt.

Lääkkeiden käyttö päihtymistarkoitukseen on todennäköisesti vuonna 2020 yleisempää kuin laittomien aineiden käyttö.

Muuntohuumeiden käyttö on todennäköisesti vuonna 2020 huomatta-vasti yleisempää kuin nyt.

Huumeiden ongelmakäyttö ei todennäköisesti ole vuonna 2020 ny-kyistä harvinaisempaa.

Huumausaineiden käyttö ei todennäköisesti ole vähentynyt ikäänty-misen seurauksena.

Huumeiden käyttökulttuurit ja käyttötavat eivät todennäköisesti ole vuonna 2020 nykyistä eriytyneempiä ja pirstaloituneempia; sekakäyt-tö ei todennäköisesti ole nykyistä harvinaisempaa.

Huumausainemarkkinoiden asiantuntijat ennakoivat kehittyvän niin, että:

Huumeiden maahantuonti ja ”tukkukauppa” ovat todennäköisesti vuonna 2020 nykyistä enemmän järjestäytyneiden rikollisryhmien hallinnassa.

Huumausaineiden ja PKV (pääasiassa keskushermostoon vaikuttavi-en) -lääkkeiden käyttö ei todennäköisesti syrjäytä alkoholinkäyttöä.

Asiantuntijoiden käsitykset huumausaineiden hintakehityksestä jakautuivat siten, että noin puolet heistä piti hintojen laskua todennäköisenä, puolet taas piti laskua epätodennäköisenä.

Asiantuntijat ennakoivat huumausainekontrollin kehityksestä seuraavaa:

Huumeiden käyttö ja hallussapito omaan käyttöön on todennäköisesti edelleen rangaistavaa vuonna 2020.

Kannabiksen käytöstä ja hallussapidosta omaan käyttöön ei todennäköisesti enää käytännössä rangaista vuonna 2020.

Muuntohuumeiden (”designer drugs”) määrä markkinoilla ei todennäköisesti vähene huomattavasti vaikka uusi lainsäädäntö nopeuttaisi niiden luokitteluksen laittomiksi.

Tuomioistuimen huumausainerikoksesta langettama vapausrangaistus voidaan todennäköisesti suorittaa vuonna 2020 muunnettuna päihdehoitolaitoksessa.

Kannabiksen kotikasvatuksen rangaistuskäytännöstä asiantuntijat olivat erimielisiä: osa ennakoi, että kotikasvatuksesta ei enää vuonna 2020 käytännössä rangaista, osa taas ennakoi rangaistusten pysyvän. Vastakkaisilla näkemyksillä oli yhtä suuri kannatus myös, kun ennakoitiin poliisin telepakkokeinojen käytön joustavoittamista huumausainerikosepäilyissä.

Terveyskysymysten, hoidon ja hoitojärjestelmän osalta asiantuntijat ennakoivat vuoteen 2020 seuraavaa:

Suomessa ei todennäköisesti ole vuoteen 2020 mennessä koettu vaikeaa HIV-epidemiaa pistoskäyttäjien keskuudessa.

Lääkkeiden päihdekäyttö aiheuttaa todennäköisesti nykyistä enemmän huumekuolemia.

Haittoja vähentävässä toiminnassa ei todennäköisesti ole otettu käyttöön käyttöhuoneita.

Huumausaineriippuvuuden hoidossa voimavarat on todennäköisesti keskitetty lääkkeelliseen hoitoon.

Opiaattien korvaushoidossa olevien määrä on todennäköisesti noin 50 % nykyistä suurempi vuonna 2020.

Huumeiden pistoskäyttäjää ei todennäköisesti voida vuonna 2020 määrätä pakkohoitoon.

Alaikäiset huumeiden käyttäjät voidaan todennäköisesti määrätä tahdonvastaiseen hoitoon.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut tuottavat todennäköisesti vuonna 2020 pääosan huumehoitopalveluista.

Kunnissa on vuonna 2020 todennäköisesti selvästi nykyistä enemmän yhdistettyjä mielenterveyshäiriöiden ja päihdehoidon avohoitoyksiköitä.

Mielenterveysongelmien hoidon (ml. lääkitys) saatavuus ei todennäköisesti parane olennaisesti vuoteen 2020 mennessä.

Amfetamiiniriippuvuuden korvaushoidon näkymien osalta asiantuntijoiden ennakoinnit jakautuivat melko tasan sen käyttöönottoa todennäköisenä pitävien ja sitä epätodennäköisenä pitävien välillä. Asiantuntijoilla ei ollut yhtenäistä näkemystä siitä, johtaako kehitys huumehoitopalveluiden osalta siihen, että ne tuotettaisiin pääosin kolmannella sektorilla.

Asenteiden osalta asiantuntijat pitivät epätodennäköisenä, että yhteiskunta suhtautuisi vuonna 2020 nykyistä selvästi kielteisemmin huumeiden käyttöön ja kiinnijäämisen seuraukset olisivat nykyistä tuntuvammat.

Asiantuntijat jakautuivat niihin, jotka pitivät huumausaineiden käytön hyväksynnän laajenemista todennäköisenä, ja niihin, jotka pitivät sitä epätodennäköisenä.

4.2 Havaintoja menetelmästä

Suomalaisten asiantuntijoiden näkemykset tuntuivat olevan ruotsalaisten tavoin nykytilanteessa kiinni katsoen tämän hetken tilanteesta lähitulevaisuuteen. Britannialaisessa tutkimuksessa onnistuttiin katsomaan ja visioimaan tulevaisuutta enemmän rajoituksista vapaana. Toisaalta kyselyssä esitetyt väitteet ja Suomen Britanniaa huomattavasti lievempi huumetilanne eivät ehkä johdattele asiantuntijoita samanlaiseen innovointiin.

Asiantuntijapaneelin kahteen ensimmäiseen kierrokseen osallistui noin puolet Reitox-verkoston jäsenistä. Kolmannella kierroksella osanotto oli huomattavasti vähäisempää huolimatta siitä, että se järjestettiin verkoston vuosikokouksessa käydyn keskustelun pohjalta. Syynä toki saattoi olla se, että prosessiin tuli melko pitkä, yli vuoden mittainen tauko toisen ja kolmannen kierroksen välillä. Anonymiteetin vuoksi ei ole mahdollista selvittää, ketkä verkostosta prosessiin osallistuivat, ja olivatko osallistujat samoja eri kierroksilla. Myöskään emme tiedä osallistumattomuuden syitä muuten kuin siitä vapaaehtoisesti suullisesti tutkijoille kertoneiden osalta. Merkittävin tutkijoiden tietoon tullut syy oli koettu oman asiantuntemuksen kapea-alaisuus. Toki onkin selvää, että monilla vastaajilla ei ollut laaja-alaista asiantuntemusta koko käsitellyltä toimintakentältä. Tästä syystä ”asiantuntijuuteen” tulee tässä prosessissa liittää huomautus siitä, että osallistujat olivat todellakin Euroopan Unionin huumausaineseurantakeskuksen EMCDDA:n alaisen kansallisen huumeseurantakeskuksen yhteistyöverkoston jäseniä. Mukana oli asiantuntijoita niin poliisista kuin yliopiston oikeuslääketieteelliseltä osastolta. Valtaosa verkoston asiantuntijoista toimii käytännön tiedontuotannossa tai hallinnossa ja huumausainealan akateemisia tutkijoita verkostossa oli mukana vain vähän.

Ennakointitiedon luonnetta ja asianmukaisuutta voidaan kritisoida monellakin tavalla (Linstone, 2002). Tieto ei tässä yhteydessä ole luonteeltaan samanlaista kuin tavanomainen menneisyyttä tai nykyistä tilannetta koskeva ”faktatieto”, vaan kyseessä on tietoon ja asiantuntemukseen perustuva arvio tai päätelmä. Ennakointi osuu mitä todennäköisimmin harhaan, enemmän tai vähemmän. Eräs ennakoinnin keskeinen ominaisuus onkin se, että kiteytyneen tulevaisuusnäkemyksen pohjalta voidaan ryhtyä toimiin näköpiirissä olevan tulevaisuuden muuttamiseksi siltä osin, kuin sitä pidetään ei-toivottavana. Ennakointiin pohjautuva päätöksenteko ja toiminta pyrkii siis olemaan itse ”aiheuttamassa” sitä, että ennakoitu tulevaisuuskuva ei toteudu.

4.3 Huuometilanteen kehitys, ei-toivotut todennäköiset kehityssuunnat ja niihin reagoiminen

Asiantuntijoiden näkemyksissä tulee vahvasti esiin tämän hetken politiikka ja huolet sekä asiat, joista juuri nyt tehdään tutkimusta tai juuri nyt ovat esillä keskusteluissa. Esimerkiksi se, että oletus kannabiksen kotikasvatuksen lisääntymisestä vahvistui entisestään toisella kyselykerralla, juontanee siihen, että kyselykertojen välissä julkaistiin laaja tutkimus kotimaisesta kannabiksen kotikasvatuksesta (Hakkarainen ym. 2011) ja ilmiön laajuus näyttäytyi siinä isompana kuin ehkä oli osattu odottaa. Muuntohuumeista taas asiantuntijatkin tietävät verrattain vähän, joten oli odotettavissa, että asiantuntijat toistivat lehdistä ja keskusteluissa useimmin esiin nousseet viestit.

Oletus kannabiksen laillistamisesta tai käytännössä rangaistavuuden poistumisesta ei välttämättä liity siihen, että näin haluttaisiin käyvän. Mikäli kannabisbuumi ei laannu ja nuorison kokeilut ja todennäköisesti myös kohtaamiset virkavallan kanssa lisääntyvät, on rangaistuksia tai niiden täytäntöönpanoa väistämättä mietittävä uudelleen.

Lääkkeiden päihdekäyttö ja siihen liittyvät ongelmat ovat olleet esillä eri viestimissä kahden viimeisen vuoden aikana niin Suomessa kuin muuallakin. Myös monet päihdelääkärit ovat alkaneet puhua asiasta enemmän ja esittäneet jopa hyvin provosoivia lausuntoja, kuten bentsodiatsepiinien kieltämistä kokonaan. Näkemystä lääkkeiden väärinkäytön merkittävydestä huumeongelmien osana on vahvistanut se, että korvaushoitolääkkeenä käytettävän buprenorfiini on käytännöllisesti katsoen vallannut koko opiaattimarkkinat heroiinilta. Varsinkin poliisi on ennakoanut pitkään kokaiinin tuloa markkinoille, mutta toistaiseksi uhkakuvat eivät ole realisoituneet.

Osassa ennakoituista kehityssuunnista ei ollut mielekästä tiedustella asiantuntijoiden käsitystä ennakoitujen kehityksen toivottavuudesta tai epätoivottavuudesta; mm. huumeiden käytön lisääntymisen katsottiin olevan lähtökohtaisesti ei-toivottua. Seuraavassa pohditaan niitä todennäköisenä pidettyjä kehityssuuntia, joita asiantuntijat pitivät epätoivottuina.

Lääkeaineiden päihdekäytön yleistymistä suhteessa laittomiin huumeisiin vuoteen 2020 mennessä pidettiin hyvin todennäköisenä. Asiantuntijoiden enemmistö piti ennakoitua huumeiden käytön lääkkeellistymistä ei-toivottavana. Huumeet ovatkin selkeämpi ”vihollinen” – ne ovat aina pahoja. Lääkkeet ovat oikein käytettyinä laillisia ja hyödyllisiä, väärin käytettyinä taas laittomia ja vaarallisia. Kontrollin osalta tilanne käy vaikeammaksi, kun löydetty aineet eivät itsessään olekaan laittomia vaan poliisin ja syyttäjän on kyettävä näyttämään niiden hankinta, hallussapito tai käyttö ei-asianmukaiseksi. Tämä edellyttäne kyseisten ammattiryhmien täydennyskoulutusta sekä valvontamenetelmien uudistamista. Lääkkeiden päihdekäytön käyttökyn-

nys on epäilemättä laittomia aineita matalampi, koska ”lääkintä” voi tuntua itsestä hyvinkin asianmukaiselta vaikka lääkäri ei sitä sellaisena pitäisikään. Lisäksi lääkkeiden käyttö luo turvallisuuden tunteen: pitoisuudet ja määrät vastaavat myyntipaketin tietoja, kun taas klassisten aineiden kohdalla aineiden puhtauden arviointi on hankalaa. Lääkärikunta on keskeisessä asemassa lääkkeiden päihdekäytön hallinnassa, sillä lääkemääräyskäytännöt pitkälti määrittävät myös laittomilla markkinoilla liikkuvia huumelääke-eriä. Lääkkeiden huumeikäytön kasvun ehkäisyssä onkin haastetta lääkärin perus- ja täydennyskoulutukselle. Toiveita voidaan myös asettaa sähköisen reseptin käyttöönottoon, joka saattaa helpottaa kontrollia.

Asiantuntijat olisivat voineet nähdä lääkkeisiin siirtymisessä myös myönteisiä puolia. Heroiinin katoaminen markkinoilta on vähentänyt yliannostuskuolemia, vaikka toisaalta buprenorfiini yhdessä alkoholin kanssa on myrkyllinen sekoitus. Lääkkeiden tarkempi annostelu on myös helpompaa, koska lääkkeen tarkan koostumuksen voi tietää toisin kuin huumeiden. Toki lääkkeistäkin liikkuu markkinoilla epämääräisiä kopioita. Kehitystä voisikin pitää lähes toivottavana, mikäli suomalaisen käyttökulttuuriin ei kuuluisi myös runsas alkoholin käyttö.

Muuntohuumeiden eli uusien synteettisten huumeiden yleistymistä pidettiin myös varsin todennäköisenä ja lähes yksimielisesti ei-toivottavana. Muuntohuumeet ovat käyttäjille vaikutukseltaan arvaamattomia ja niiden käyttöön saattaa liittyä huumelääkkeitä ja ”perinteisiä” huumeita suurempi kuoleman tai vammautumisen riski. Asiantuntijat pitivät epätodennäköisenä että muuntohuumeiden nopeamman huumeluokittelun mahdollistanut laki olennaisesti vähentäisi muuntohuumeiden määrää markkinoilla. Uusien yhdisteiden markkinoille tuominen on helppoa ja nopeaa kun taas viranomais-toiminta parhaimmillaankin siihen verrattuna verkkaista. Uusien yhdisteiden näkyminen huumeetesteissä vie usein myös oman aikansa. Valvontaa on tästä huolimatta aivan ilmeisesti lisättävä, sillä muita keinoja tämän ei-toivotun kehityksen suitsimiseen on vähän. Lupaavin rinnakkainen strategia lienee muuntohuumeita koskevan huonon julkisuuden hyödyntäminen nykyistekin enemmän. On toki traagista, jos ehkäisevä toiminta joudutaan perustamaan kuolonuhreihin tai vammautumisiin.

Internetin osuus erityisesti muuntohuumeiden ja niihin liittyvän käyttäjätiedon välittämisessä on merkittävä. Muuntohuumeiden hankinnan ja valmistaamisen helppous on kenttätiedon perusteella jo alkanut muuttaa huume-markkinoita. Ennen huumeakauppa keskittyi tietyille diilereille, joilla oli omat verkostonsa ja hierarkiansa. Nyt kuka tahansa voi ilman taustaorganisaatiota tai välittäjäverkostoa hankkia merkittäviäkin eriä muuntohuumeita ja kaupata niitä eteenpäin. Tämä muuttaa markkinoita, kun välittäjiä on enemmän ja toi-

saalta välitettävien aineiden kirjo on laajempi. Välittäjien ja aineiden määrän lisääntyminen taas tuo mukanaan myös uudenlaisia riskejä. Esimerkiksi yksittäisestä huonosta huume-erästä tiedottaminen ei ehkä enää ole kovin hyödyllistä, kun aineiden ja diilereiden vaihtuvuus haittaa erän jäljittämistä.

Huumausaineriippuvuuksien hoidon alueella pidettiin todennäköisenä, että voimavarat on vuonna 2020 keskitetty lääkkeelliseen hoitoon; jo nyt medikalisoitikehitys on vahvaa. Lääkehoidon ensisijaistumiskehitystä pidettiin epätoivottavana, sillä lääkintä harvoin ratkaisee huumeongelmanaisen ihmisen elämäntilanteeseen liittyviä, käyttöön johtavia tai sitä tukevia tekijöitä. Vaikuttavamman hoidon katsottiin edellyttävän lääkintään yhdistettyä terapiaa, sosiaalitoimen interventioita ja koulutusta ynnä muita toimia. Toiveikkaammat asiantuntijat pitivätkin mahdollisena kehitystä, jossa myös muilla toimintatavoilla on sijansa. Tämä saattaa olla haasteellista nyt näköpiirissä olevan julkisen talouden kiristymisen aikana. Medikalisoitikehityksellä ei ehkä olekaan niinkään ideologista taustaa, vaan kyse on ensisijassa resurssien riittämättömyydestä, jossa halvin hoito voittaa. Toisaalta opioidikorvaushoito on päihdehoidoista tällä hetkellä ainoa, joka on hoitotakuun piirissä ja näin sen tuottamiseen on kovempi paine. Ratkaisumalleista itsestäänselvin lienee huumehoitojen resurssien puolesta lobbaaminen, erityisesti kunnissa. Myös opioidikorvaushoitoon liittyviä normeja tulisi selkeyttää niin, että se ohjaisi sellaisiin lääkehoitovaihtoehtoihin, joihin kuuluu myös kuntoutusta.

Huumausaineiden käytön hyväksynnän laajenemista pidettiin jossain määrin todennäköisenä, ja erittäin epätoivottavana. Asenteiden mahdollisen muuttumisen taustalla voidaan nähdä monia sitä tukevia suuntauksia, muunelmia ” tulosten täytyy parantua, keinot vapaat” -ideologiasta. On myös oletettavaa, että uudet sukupolvet suhtautuvat huumeisiin neutraalimmin kuin edeltäjänsä. Asenneilmaston muutos näyttää tässä katsannossa osalta kulttuurin uudistumista, johon oman lisänsä tuo eurooppalaistuminen ja globaali kehitys. Kulttuuristen muutosten tietoinen ohjailu lienee vaikeusasteeltaan kovin eri luokkaa kuin vaikkapa käytön kontrollin tai hoitojärjestelmän kehittäminen. Ehkä on kuitenkin niin, että vaikeitakaan tehtäviä ei ole viisasta suoralta kädeltä sysätä sivuun, vaan pyrkiä innovaatioihin myös yhteiskunnallisessa mittakaavassa.

KIRJALLISUUS

- Dalkey N, Helmer O (1963): An Experimental Application of the Delphi Method to the Use of Experts. *Management Science* 9(3): 458-467.
- Gordon T, Pease A (2006): RT Delphi: An Efficient, "Round-less" Almost Real Time Delphi Method. *Technological Forecasting and Social Change* 73:321-333.
- Hakkarainen P, Perälä J, Metso L (2011): Kukkaa pukkaa - kannabiksen kotikasvatus Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 76(2):148-168.
- Linstone HA (2002): Eight Basic Pitfalls: A checklist. Teoksessa Linstone HA, Turoff M (eds.) *The Delphi Method. Techniques and Applications*, s. 559-571. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/> viitattu 31.1.2012.
- Linstone HA, Turoff M (2002a): Introduction. Teoksessa Linstone HA, Turoff M (toim.) *The Delphi Method. Techniques and Applications*, s. 3-12. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/> viitattu 31.1.2012.
- Linstone HA, Turoff M (2002b): General Applications. Teoksessa Linstone HA, Turoff M (eds.) *The Delphi Method. Techniques and Applications*, s. 71-79. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/> viitattu 31.1.2012.
- McKeganey N, Neale J, Lloyd C, Hay G (2005): *Sociology and Substance Use. Foresight Brain Science, Addiction and Drugs Project*. <http://www.bis.gov.uk/foresight> viitattu 31.1.2012.
- Missbruket, Kunskapen, Vården - Missbruksutredningens forskningsbilaga (2011): *Statens offentliga utredningar SOU 2011:6*. Tukholma, 2011. ISBN 978-91-38-23525-6, ISSN 0375-250X.
- Mitroff II, Turoff M (2002): Philosophical and Methodological Foundations of Delphi. Teoksessa Linstone HA, Turoff M (eds.) *The Delphi Method. Techniques and Applications*, s. 17-34. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/> viitattu 31.1.2012.
- Päihdetilastollinen vuosikirja 2011 (2012): ISSN 1796-7465 (Päihdetilastollinen vuosikirja, verkko)
- Scheele DS (2002): Reality Construction as a Product of Delphi Interaction. Teoksessa Linstone HA, Turoff M (eds.) *The Delphi Method. Techniques and Applications*, s. 35-67. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/> viitattu 31.1.2012.
- Svensson B (2011): Narkotika i ett framtidsperspektiv. Teoksessa Missbruket, Kunskapen, Vården - Missbruksutredningens forskningsbilaga, s. 169-222. *Statens offentliga utredningar SOU 2011:6*. Tukholma, 2011. ISBN 978-91-38-23525-6, ISSN 0375-250X.
- Tanhua H, Virtanen A, Knuuti U, Leppo A, Kotovirta E (2011): *Huumetilanne Suomessa 2011. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 62/2011*, Helsinki 2011. ISSN 1798-0070 (painettu); ISSN 1798-0070 (pdf)

- Turoff M (1970): The Design of a Policy Delphi. *Technological Forecasting and Social Change*, 2(2):80-96.
- Turoff M, Hiltz SR (1996): Computer Based Delphi Processes. Teoksessa Adler M, Ziglio E (toim.) *Gazing into the oracle: the Delphi method and its application to social policy and public health*, s. 56-88.
- Valtioneuvoston periaatepäätös huumausainepoliittisesta toimenpideohjelmasta vuosille 2004–2007 (2004): STM julkaisu 2004:1. <http://pre20090115.stm.fi/ad1075981306613/passthru.pdf>

Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia
ISSN 1455-8262 ISSN 1455-8262

Vesa Huotari & Matti Vuorensyrjä: Henkilöstön työhyvinvointi, johtaminen ja organisaatioilmasto. Poliisin henkilöstöbarometri kehittämisen välineenä. 41/2011. 29 €.

Sanna-Mari Humppi ja Noora Ellonen: Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Tapausten tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisien yhteistyö. 40/2010. 19,00 €

Mirkka Kreuz: Terrorismin torjunta Suomessa. 39/2010. 25,00 €

Arno Tanner ja Laura Koivisto-Khazaal: Maahanmuutto- ja ulkomaalaisviranomaiset mediassa. 38/2010. 24,00 €

Matti Vuorensyrjä: Tulos- ja kehityskeskustelujen arviointi ja kehittäminen poliisihallinnossa. 37/2009. 17,00 €

Petri Rainiala: Tiedottajan käyttö poliisin tiedonhankintamenetelmänä. 36/2009. 20,00 €

Erkki Hämäläinen: Eurooppalaistuva lainvalvonta. 35/2009. 23,00 €

Terhi Hakamo, Anne Alvesalo, Kirsi Jauhiainen ja Erja Virta: Talousrikokset rikosprosessissa. 33/2009. 33,00 €

Outi Roivainen ja Elina Ruuskanen: Laki ja järjestys? Poliisien ja kaupunkilaisten näkemyksiä järjestyslaista sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnasta. 32/2008. 38,00 €

Anna Vanhala: Piiri pieni pyörii. Poliisipäälliköiden ammatti-identiteetti ja työelämäkerrat. 31/2007. 29,00 €

Anna-Liisa Heusala, Anja Lohiniva ja Antti Malmi: Samalla puolella - eri puolilla rajaa. Rajaturvallisuuden edistäminen Suomen ja Venäjän viranomaisyhteistyönä. 30/2008. 43,00 €

Poliisiammattikorkeakoulun raportteja
(ISSN 1797-5743)

Anna Leppänen ja Vesa Muttilainen: Poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa 2007–2010. 100/2012. 16 €

Jouni Perttula: Pirkanmaan turvallisuusklusteri? Esiselvitys hankkeen toteutettavuudesta. 99/2012. 16 €

Matti Vuorensyrjä: Poliisin työkyky ja työssä jaksaminen. 98/2012. 21,00 €

Kristiina Haraholma: Poliisin hallintorakenneuudistus 97/2011. 27,00 €

Matti Vuorensyrjä: Poliisin perustutkintokoulutuksen vaikuttavuus. 96/2011. 25 €.

Jenni Niemi: Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa. 95/2011. 12 €

Mika Susi ja Niina Pekkala (toim.): Terrorismin rahoitus. 94/2011. 16 €

Milla Lumio: Hymyn takana - Thaimaalaiset maahanmuuttajat, viranomaiset ja kotoutuminen 93/2011. 14 €

Sanna-Mari Kuoppamäki: Poliisin ja Rajavartiolaitoksen turvapaikkamenetelyt ja viranomaisyhteistyö 92/2011. 11 €

Vesa Muttilainen ja Terhi Kankaanranta: Talousrikollisuus kehityssuunnat ja toimintaympäristö vuosina 2000-2009. 91/2010

Ulla Palonen: Turvallisuusympäristön muutos diskurssina. Oikeus- ja sisäasioiden strategiat, järjestäytynyt rikollisuus ja poliisitoiminta. 90/2010. 13,00 €

Jenni Niemi: Seurusteluväkivalta nuorten kokemana. 89/2010. 13,00 €

Laura Peutere: Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2009. 88/2010. 12,00 €

Lauri Holmström: Industrial espionage and corporate security: the Ericsson case. 87/2010. 8,00 €

Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjoja
ISSN 1455-8270

- Kimmo K. Kiiski: Poliisin rooli kuolemansyöntutkinnassa. 18/2009.
2. uudistettu painos. 20,00 €
- Johan Boucht, Dan Frände suom. Markus Wahlberg: Suomen rikosoikeus.
Rikosoikeuden yleisten oppien perusteet. 17/2008. 20,00 €
- Reima Kukkonen: Keinotekoisista varallisuusjärjestelyistä ulosotossa ja ve-
lallisen rikoksissa. 16/2007. 27,00 €
- Risto Honkonen & Nora Senvall (toim.): Poliisin johtamista kehittämässä.
15/2007. 39,00 €
- Arto Hankilanoja: Työturvallisuus ja vastuun kohdentuminen
poliisihallinnossa. 10/2003 2. uudistettu painos 2007. 16,00 €
- Janne Häyrynen & Tero Kurenmaa: Arvopaperimarkkinarikokset. 14/2006.
25,00 €
- Anne Alvesalo & Ari-Matti Nuutila (toim.): Rangaistava työn turvattomuus.
13/2006. 21,00 €
- Anne Jokinen: Rikos jää tekijän mieleen. Muistijälkitesti rikostutkimus-
menetelmänä. 12/2005. 20,00 €
- Nina Pelkonen: Kriisin ABC. Käsikirja poliisin käyttöön. 11/2005.
10,80 €
- Kimmo Himberg: Tekninen rikostutkimus. Johdatus forensiseen tieteeseen.
9/2002. 12,96 €
- Marketta Vesisenaho: Poliisialan sanasto. Suomi-ruotsi-englanti. 8/2002.
10,80 €